

Johann Adam Osiander Johann Wolfgang Jäger Ernst Conrad Reinhardt

Disputatio Theologica De Satisfactione Christi

Tubingae: Reisius, 1675

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn788078593>

Druck Freier Zugang

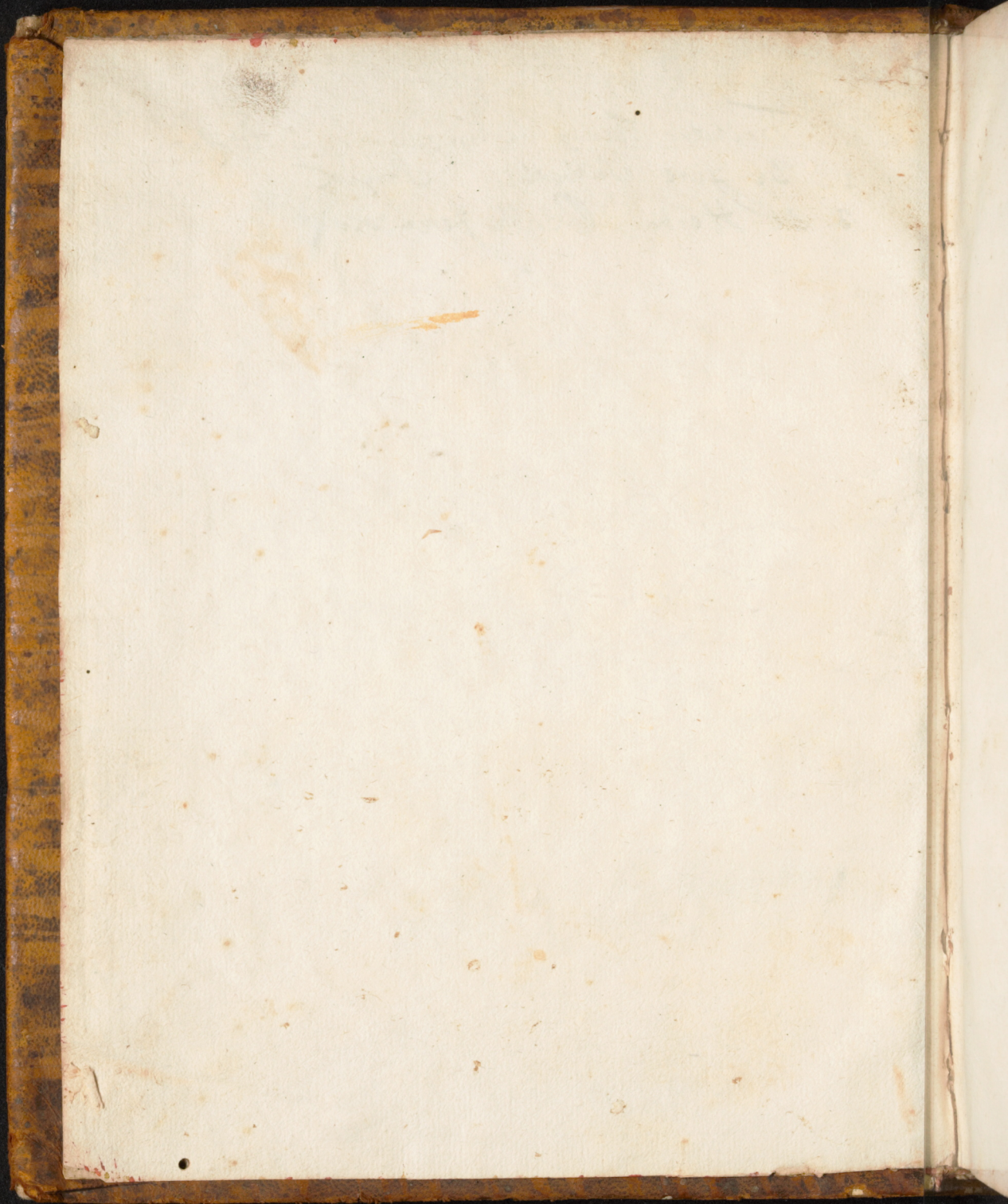

54

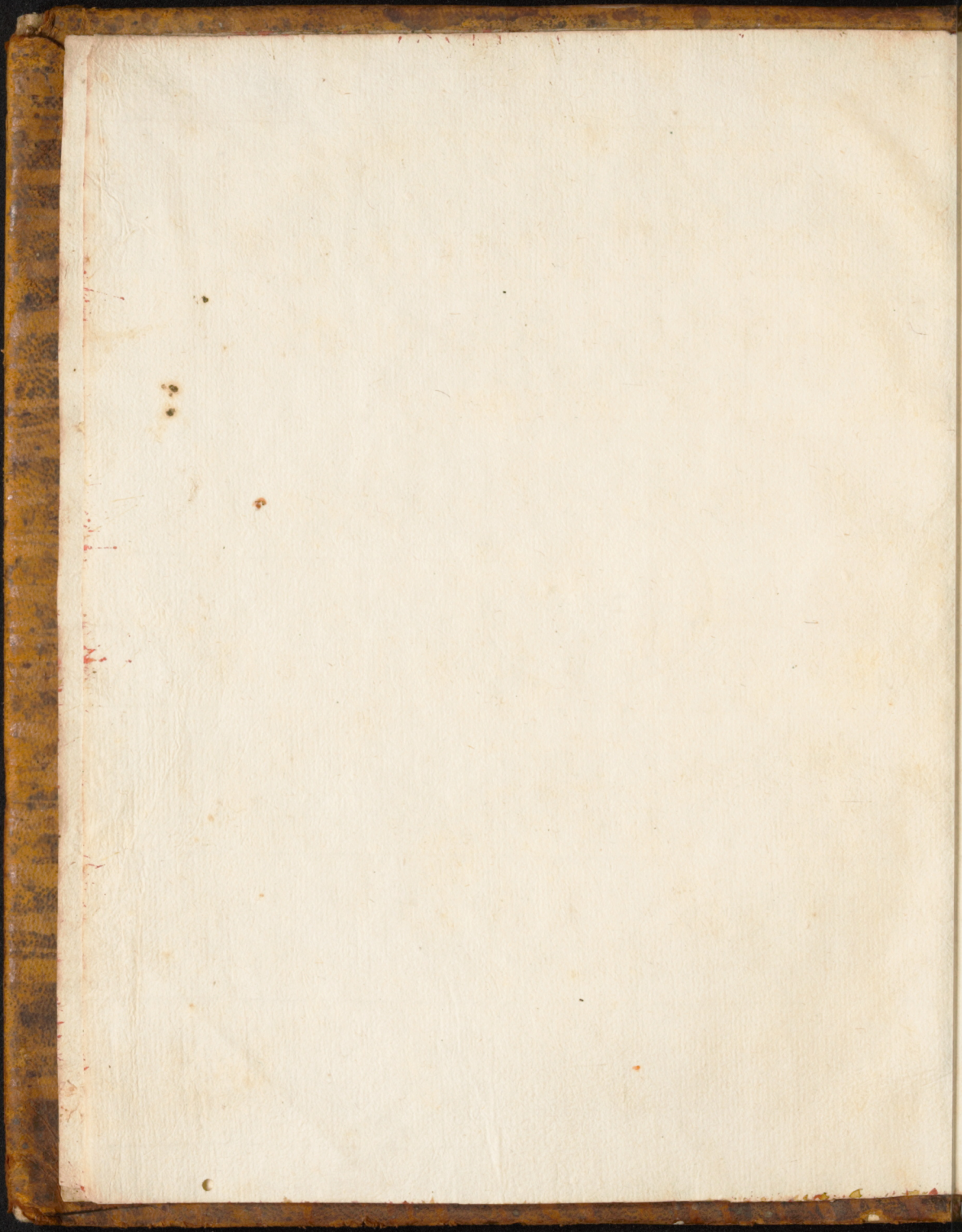
Fa - 1092 (54.)

1. Tractatus Theolog. de Craschnácc D. Holzfur.
2. De Jure Sabbathi. Stryck.
3. De Herba Bonith. Jeron. m.
- 4.

37
36
64
4
33
31
21
2
4
6
5
59
552
16
17
18
19
0

37
36.
64
33.
31
3
21
2
46
559
552
16.
17.
18.
19.
20.

DISPUTATIO THEOLOGICA

De

SATISFACTIO-
NE CHRISTI,

Quam

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO

Serenissimo ac Celsissimo Principe ac Domino, DOMINO

CAROLO MAXIMI-
LIANO,

Duce Wirtembergiæ ac Tecciæ,
Comite Montisbelgardi, Domino
in Heidenheim.

PRÆSIDE

Viro Admodum Reverendo, Amplissimo, Excellentissimo

DOMINO

JOHANNE ADAMO OSIAN-
DRO, SS. Theol. Doct. & Prof. P.

Publica disquisitioni

Exponunt.

Authores ejusdem

M. JOHANN-WOLFGANGUS Jäger/
M. ERNESTUS CONRADUS Reinhardt/
Serenifs. Wirtemb. Principum Informatores.

Ad Dies Martij,

TUBINGÆ,

Typis JOHANN-HENRICI REISI,

ANNO MDC LXXV.

4

SATISFACTIO
IN CHRISTI

Rectoris Maximilianensis

CAROLO MAXIMI
LIANO

Præf. Wittenbergensis ac Telectæ

Comite Montebellæ, Domino

JOHANNI ADAMO OSIAN

DRO, SS. Theol. Doct. & Prof. P.

M. JOHANNI WOLFGANGO SIMA
M. ERNESTO CORRADUS

Wittenbergæ

THOMAS

Typis Johannis-Henrici Heide

MDCCLXXV

0.
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.
32.
33.
34.
35.
36.
37.
38.
39.
40.
41.
42.
43.
44.
45.
46.
47.
48.
49.
50.

7

PRÆFATIO.

Non miraberis, Ben. Lector, si in opulenta Materia de Satisfactione Christi exangues forte paginas deprehendes. Ultrò enim fatemur, nec Authoribus suis undiquaque hunc laborem placere. Alia hiare, protuberare alia. At nec causas difficulter pro defensione conquirimus. Quintus propè jam annus est, ex quo Seren. Wirtemb. Principum Spei admoti nostri esse desimus. Tractis per varia literarum Studia, veluti umbris ancillantibus, sua corpora sequendum erat. Per nullum verò minus, quam quod apices illos & sublimia Theologiæ fastigia ascendit. Laboris insuper plus satis habuimus. Notum hoc iis est, quibus in parili arena Sudor stetit. Proin, quod reliquum ex officio erat fessis animis tempus, vix sufficiebat ad Spiritus revocandos. Ipsa, ipsa, aula

aula, famosum Studiorum Exiliū, per solitos Stre-
 pitus agrè speculationes illas admittebat, quæ non
 nisi per Silentia sustentantur. Reversis ad Aca-
 demiam aliquantò plus ansæ ad illud quasi Stu-
 diorum postliminium datum, non tamen nisi per
 intervalla. Tentandum tamen aliquid erat, ne
 vel incassum olim literæ tractatæ; vel nunc ex in-
 frequenti Exercitio, tanquam optima Cote situm
 ingenia contraherent. Materiam, ut cernis, e-
 legimus de Satisfactione Christi: Non quod fors
 illam præbuisset, aut nimius sui æstimator Spiri-
 tus, sed quia Grotii ingenium uti passim, ita hîc
 quoque admiramur. Primus ille aciem contra
 infaustum Faustum Socinum movit: Ausu tanto
 Viro digno, eventu dispari. Tàm injusto enim
 nonnunquam agmine incessit, ut ipse bellator jam
 debellandus sit. In Methodo studiose diversi-
 fumus, ut uterque aliquid habeat, quod dicat: al-
 ter pressius, & in thesi, alter liberalius, in propo-
 sitionibus. Tu interim, quisquis es, modicos
 & toties turbatos labores boni consule!

PARS PRIMA.

Satisfactionis vox satis quidem ampla est, multasque patitur significaciones, in genere tamen est vel Civilis vel Criminalis; Illa circa creditum, hæc circa delictum occupatur. Quare cum hæc vox ad Jura vel maxime pertineat, ejus quoque fontes, quantum instituto nostro deserviunt, examinandi sunt. Est autem *Satisfactio* *Species* quædam *Solutionis*, & ab hac tanquam angustius quid à latiore distinctum, cum non dicantur ad convertentiam. Cæterum *duplex* datur *Solutio*, quædam enim *ipso facto* liberat, quædam non *ipso facto*, *Ipso facto* liberat solutio rei plane ejusdem, quæ erat in obligatione. Perinde autem est, sive reus solvat, an alius pro eo, hoc animo ut ipse liberetur. Et hæc est strictè sic dicta *Solutio*. Alia verò quævis *Solutio* non ipso facto liberat, puta si aliud, quam quod in obligatione erat, solvatur: sed necesse est aliquem *Creditoris* aut *Rektoris* actum intercedere, qui usitate *remissio* appellatur. Talis autem *Solutio*, quæ aut admitti aut recusari potest, admissa, speciale fortiri nomen solet *Satisfactionis*, & *solutioni* priori modo sumtæ opponitur. Neque tamen hoc sensu dici potest *Acceptilatio*, quæ est solutio tantum imaginaria, & circa creditum occupatur; adeoque minus accuratè, imò hæreticè à quibusdam Theologis actu justificationis applicatur. Sed est *Solutio* ab alio, non ab ipso debitore animo solvendi facta, ab ipso sive *Rectore* sive *Creditore* admessa. Quæ si debeatur ex contractu *Civilis*, ex delicto verò & rigore *Justitiæ vindicatricis*, *Criminalis* appellatur. Nobis nunc de posteriore sermo erit.

Explicatio
Vocis.

Hoc autem Vocabulum, quia secundum totidem Syllabas, non habetur in Scriptura Sacra, ob affinitatem tamen rei, quæ multis in locis & nominatim *Matth. 20. vers. 28. 1. Timoth. 2. vs. 6. 1. Job. 2, 2. 4. vers. 10.* &c. exprimitur, convenienter *solutioni* pro *Rapina* nostra à Christo factæ applicatur.

Termini æquipollentes in Scriptura Sacra usitati sunt supra *Synonymia*.

A dicta

69
68
67
66
65
64
63
62
61
60
59
58
57
56
55
54
53
52
51
50
49
48
47
46
45
44
43
42
41
40
39
38
37
36
35
34
33
32
31
30
29
28
27
26
25
24
23
22
21
20
19
18
17
16
15
14
13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

dicta solutio *Psal. 69. v. 6. Redemptio. Rom. 3. v. 24, 25. Reconciliatio Rom. 5. v. 10, 11. Sc.* Quibus accensendum etiam *Meritum*, totidem quidem syllabis in Scriptura Sacra non expressum, priorum tamen omnium compendium. Neque enim arbitramur reale discrimen constituendum inter Meritum & Satisfactionem, ita ut distinctis actibus hæc duo tribuantur, cum utrumque *Precium* Universæ Christi obedientiæ includat. Nec opus est minutatim hoc preciosissimum *Precium* conscindere, ut uni parti liberatio à Morte, & abjudicatio iniustitiæ, alteri *justitiæ* adjudicatio, & acquisitio Vitæ tribuatur; Discrimen enim hoc non observant Patres & Dd. Ecclesiæ, sed promiscuè hoc vice illius utuntur. Interim tamen non diffitemur, in modò loquendi nonnihil hæc duo differre, cum illa ipsi Sacro Sanctæ Trinitati, non nobis; licet pro nobis facta sit; hoc verò non ipsi Sacro Sanctæ Trinitati, sed nobis.

PRINCIPIUM Quod.

Principium Quod *Jeus Christus* esse, testis est non modò Scriptura *Esaiæ 63. v. 3. 1. Timoth. 2. v. 5.* Sed & unanimis omnium Dd. etiam ex adversa parte stantium consensus, nec multa indiget probatione. Ut ut ratione *Originis, Ordinationis & Preparationis* omnibus SS. Trinitatis Personis sit communis, (siquidem omnes in eam unamiter conspirarunt) ratione *Executionis* tamen est Filio propria, vi pacti cum DEO Patre ab æterno initi, quod describitur *Esai. 53. v. 11.*

PRINCIPIUM Quo.

Ratio hoc confirmat, quæ docet omnes Actiones esse suppositorum, ceu ultimato ab iis denominatorum, quo referuntur etiam passiones, quia in genere *Moris* pati est nonnunquam agere.

Principium Quo à nobis utraque natura asseritur, Divina quidem *Originale & Formale*, Humana *Organicum* ex Virtute Divina per unionem Personalem sibi communicata ages. Docet hoc S. Scriptura, Operationes Theandricas modò concreto Divinæ, ut *1. Job. 3. v. 8. Rom. 8. v. 3.* modo humanæ naturæ tribuens, *Genes. 3. v. 15. Luc. 9. v. 5. 6.* **Formula Concordiæ** in artic. de Persona Christi p. 308. aperte dicit: Satisfecit autem Christus non in, cum aut per unam, sed in, cum, per & secundum utramque naturam, divinam non minus quam humanam, **Concilia Oecumenica, Chalcedonense**, rotunde his verbis: Agitur utraque

utraque forma, id est, utraque natura, cum alterius commu-
 nione, quod proprium est, verbo sc. Operante, quod verbi est,
 & carne exequente, quod carnis est. Notanter autem forma ap-
 pellatur hic utraque Natura, cum sicut in Physicis illa Operatio-
 num suarum *Principium Quo*, ita & hæc in Operibus Theandri-
 cis sit. Duplicis autem generis sunt actiones illæ Christi. U-
 num, quod Deitas sine carne producere nequit, ut *mors vivificans*,
effusio sanguinis emundans ab omni peccato, &c. Alterum ad
 quod perficiendum λόγος ex libera Voluntate, carnem adhibet, ut
miraculose sanationes, *dissolutio Operum Diaboli*, &c. De priori-
 bus sicuti non est dubium, ita ad posteriores actiones concurrunt
 utraque natura, licet diversimode. Ipsa quoque Satisfactio po-
 test dupliciter considerari, aut ut actio Theandrica, quæ duabus
 constat actionibus, docente Dionysio & Damasceno, aut ut *σπι-
 τίσιμα* quoddam, ex duabus potius perfectionibus quam actio-
 nibus constans. Priori modo consideratur, quatenus humana pa-
 tiente natura, divina *Robur* ei addidit, & *vires*, ne succumberet.
 Hic enim duæ concurrunt Actiones, passio humanæ, & corroboratio
 illius divinæ Naturæ propria. Posteriori verò modo, quate-
 nus passio & mors est *infiniti valoris*. Neque enim sic ex duabus
 actionibus componitur, sed ex passione & morte, quæ erat huma-
 næ carnis, & ex infinito illo valore, qui est à dignitate Personæ,
 citra realem & Physicam Actionem. Quocunque verò modo ac-
 cipiatur, concurrunt utraque natura ut *Principium Quo*, variante
 duntaxat modo & respectu. Neque tamen humana Natura se pu-
 re *Instrumentaliter* habet in Opere satisfactionis, eò quod causæ in-
 strumentalis, ut contra distinguitur, Principali conditiones sunt,
Primo ut respiciat effectum nobiliorem se, hoc est, ut attingat ef-
 fectum improporionatum & excedentem propriam Virtutem.
Secundo ut operetur tanquam motum à *Principali agente*, ita qui-
 dem, ut *in* motum dicat totam virtutem & rationem agendi.
 Est enim ratio instrumenti ut sit *movens motum*. Et *Tertio*,
 ut virtus principalis agentis habeat permanens, & completum
 esse in Natura; Virtus autem Instrumentalis habeat esse transiens
 ex Uno in aliud & incompletum sicut & motus est actus imper-
 fectus ab agente in patiens. Sed hæc conditiones & imperfectio-

nes omnes hic exulant. Utut enim Natura humana agat ex virtute communicata, communicatio tamen illa *primo est reciproca. Secundo* fit per intimam circuminfessionem; *Tertio* est formalis non effectiva; *Quarto* est perpetua & indissolubilis. Utut etiam *divinitas* agere dicatur per humanitatem, aliter tamen agit quam per Sanctos aliás & fideles, qui nec ipsi quidem Instrumenta nisi in laxiori significatu dici possunt. Possét denique utriusque Naturæ tanquam Principii QUO cooperatio probari ex formali ratione Officii Sacerdotalis, sive Mediatorii, sed ad alia pergendo brevitatis ergò his supersedeo.

Objectum
CVI

Objectum cui Theanthropos satisfecit non est Diabolus, captivum detinens. Is enim solum Minister Carceris & Justitiæ Divinæ commentariensis erat, cui proinde nulla debebatur satisfactio, sed potius de eo ceu homicida erat supplicium sumendum. Verùm propriè & verè tota Sacro Sancta Trinitas, adeoque cum Patre & Spiritu Sancto ipse Filius, qui in genere *Moris* & præcisè qua *Jeavhgar* satisfecit sibi ipsi in Genere Entis qua DEO & secundæ Trinitatis Personæ. Appropriative verò est Pater, fons & Origo totius Divinitatis, qui Judicis, ut Filius sequestri & reconciliatoris partes sustinuit, cui soli oportebat solvi lytrum, quia solus is atrocissimo læsæ Majestatis crimine læsus erat, solus insuper perdendi & dimittendi è carcere reum potestatem habebat. *Matth. 10. vers. 8.* Spectandus hîc non ut Judex inferior, qui alligatus est legibus, & ad præscriptam formulam judicare tenetur: Sed ut Judex aliquis supremus & Rector, ratione pœnæ quidem infinitum justitiæ rigorem exigens, at ratione Personæ admirabile misericordiæ temperamentum adhibens. Quinam verò affectus in hoc opere Patris non Filii præponderet, merito dubitatur. Videtur tamen utriusque non adeò differre, cum hic animam suam dedit pro nobis, alter proprio Filio non pepercerit propter nos. *Rom. 8. vers. 32.* & una fuerit utriusque reconciliationis conficiendæ voluntas, sicuti unica est natura & essentia, sed *modus executionis*, ut personæ inter se distinctæ sunt, distinctus est.

PRO QUO
Reale &
Personale

Id verò pro quo Christus satisfecit, vel sub nomine rei vel sub nomine Personæ venit. Illud sunt omnia & singula delicta quo-

quocunque tempore perpetrata vel perpetranda. Nec actualia solum, tum commissionis, tum omissionis, tum venialia, tum mortalia, sed vel maximè originale, reliquorum omnium fons & origo. Redemit enim nos ab omnibus iniquitatibus. *Tit. 2. vs. 14.* Sanguis Filii DEI emundat nos ab omni peccato *1. Job. 1. v. 8.* Sine ulla exceptione & determinatione, ne contumace quidem impœnitentia exclusa, quatenus illa adhuc in hac vita consistit, janna nondum clausa, *Matth. 25. vers. 10.* Quod in primis exemplo illius latronis in ultima demum vitæ hora pœnitentis & paulo post Paradisum ingressi elucet. *Luc. 23. vers. 42.* Est enim hæc impœnitentia irremissibilis non ob defectum causæ agentis primæ, vel meritorix, sed ratione formæ & quidditatis suæ, quæ cum finali impœnitentia indivulso nexu conjuncta est. Repugnaret etiam infinitudini valoris satisfactionis, si non ad omnia peccata cujuscunque generis efficax foret. Hinc est quod dicitur *Rom. 5. vers. 2.* Ubi amplificatum est peccatum, ibi super abundavit grãtia; & quod sub onere isto gemat *ἰερόθυρον* & dicat *Esai. 43. vers. 12.* Me laborare fecisti in peccatis tuis &c. Neque verò satisfacit tantum pro peccatis, sed vel maximè pro pœnis temporalibus & æternis. Uti enim duplex erat malum, culpæ sc. & pœnæ: ita pro utroque erat satisfaciendum, ut justitiæ DEI exactè satisfaceret. Temporales pœnæ fuerunt istæ miserix, infirmitates, dolores, cruciatus, ignominix, quas Christus toto exinanitionis tempore patientissime sustinuit. Verè enim languores nostros tulit, & dolores nostros bajulavit, *Esa. 53. vers. 4. 8.* ubi per languores istos ægritudo quidem animi & corporis, sed maximè corporis vi Vocis originariæ denotatur. Et quamvis Personalibus morbis, v. gr. febrì, podagra, doloribus calculi nunquam fuerit collectatus, communibus tamen infirmitatibus in Genere fuit per Voluntariam Oeconomiam subiectus, juxta illud *Hebr. 4. vers. 15.* Tentatus est per omnia sicut nos. *Æternas verò pœnis* maximè probant cruciatus animæ, ineffabilis illa tristitia, & angor animi, cum cepit *ἐν θανάτῳ* *Marc. 14. vers. 33.* *λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν* *Matth. 26. vers. 37.* Hæc enim verba Christo in Agonia posito tribuuntur ab Evangelistis, remota tamen & repurgata omni peccabili imperfectione, ad motum

69

68

67

66

6

59

58

horroris vehementissimum, in anima Christi, ex magnitudine non tantum peccatorum ipsi impositorum, sed & pœnarum pro peccatis tolerandarum inprimis spiritualium atrocitate conlurgentem significandum. Non potest enim non magnum aliquod & in explicabile angoris spectaculum exprimi, dum duo illa verba conjunguntur. Alias Christus qui tamen *ἡρώδης*, omnibus martyribus fuisset longè inferior, quippe qui ad mortem tanquam ad epulas cum tripudio accesserunt. Non itaque ob metum mortis temporalis, sed *ob iram DEI*, maledictionem legis & passiones infernales, quæ tanquam Stipendium peccati huic atrocissimo peccatori debebantur, Christus angorem istum stupendum sensit. Hinc etiam ut calix iste, vel passio transeat, & Deus alium *Redemptionis modum* pro summa sua *sapientia* inveniatur, hypotheticè si fieri possit, Voluntatem suam Voluntati Patris subordinando, *ἐκ τρέσεως* flagitat. Inprimis autem infernalium pœnarum sensum probat derelictio ista extrema, cum voce magna clamavit: *Deus meus Deus meus, ut quid dereliquisti me. Matth. 27. v. 4. 6.* Queritur enim de tali derelictionis gradu, quo sub universa mole peccatorum generis humani, & in torculari iræ Divinæ positus, agnoscens se esse naturalem & verum *DEI Filium*, omni Cœlesti Majestate plenum, non tamen ejus vim atque efficaciam, & illam Divini roboris cohabitantis jucunditatem, sibi sentire visus est, quam aliàs sensit, sed *DEUM Patrem* velut aversum à se se & indefinentem atque rigorosum peccatorum vindicem expertus est. De ea derelictione quoad rem loquitur, in quam genus humanum incidisset suo merito, nisi divina intercessisset misericordia. Ea verò non est sola ad externas pœnas projectio, sed maximè internarum spiritualium & supernaturalium animæ pœnarum inflicto. Dicimus quoad rem. Nam adjunctum temporis quod attinet, quod apud homines æternum fuisset, ipsa Majestate & Excellentia Personæ pensatum est. Neque enim volumus quod Christus dolores infernales sustinuerit in inferno, cum ibi triumphantis, non militantis more fuerit. Neque quod ratione perpetuandi temporis sustinuerit tales, licet enim hi ordinariè perpetuitatem includant, tamen quia duratio separabilis est *ab essentia rei*, & Christo repugnabat æternum pati, intensive illos

tole-

tolerasse dicimus. Hæc autem derelictio, quæ profundissimus gradus *κένωσις* est, sicut & ipsa *κένωσις* cum Unione Personali non pugnat. Sicut enim derelictio Christi quoad corpus ad corporaliū suppliciorum perpeffionem non fuit inconueniens unioni hypostaticæ, sic etiam derelictio ejus quoad animam, ad spiritualium infernaliumque suppliciorum perpeffionem eidem non repugnat.

Si pro quibus noster Salvator satisfecit, erant I. non ipse *Personali*. *Christus*. Ita enim expressè *Epist. ad Hebr. 7. vers. 26. 27.* Talis nobis conueniebat Pontifex, Sanctus, innocens, impollutus &c. qui non habet necessitatem, prius pro suis peccatis hostias offerre. Ipsa namque Personæ *θεωρίας* sublimitas & dignitas faciebat, ut nullo unquam merito opus habuerit. Nobis quidem per omnia similis, sed excepto peccato, quo cessante tanquam primario Objecto cessat ipsa satisfactio reflexive considerata. Reclamat etiam finis Incarnationis & Redemptionis, qui Christum propter nos & nostram Salutem in mundum venisse, toties per Scripturam docet. Neque dicendum est, quod exinanitione sua meruerit exaltationem, ut *Psal. 110.* innuere videtur, concludens ita: Propterea exaltabit caput, vel *Epist. ad Philipp. 2. vers. 9.* Propter quod & DEUS exaltavit illum. Hæ enim voces non semper denotant causam meritoriam, sed eventum nonnunquam & consecutionem. confer. *Luc. 1. 35. vers. 24. 26. Eph. 4. v. 8. &c.*

Nec secundò Angeli, cum stantes redemptione non egeant, lapsi redemptibiles non sint, eo quod angelica natura à DEI Filio ad eorum redemptionem assumpta non sit, *Hebr. 2. vers. 16.* Utrum autem assumi potuerit, adeoque redemptibiles fuerint, Scholasticis disputandum relinquimus.

Sed Primò Homines lapsi, iique in universum omnes, non genera singulorum, sed singula generum, ne damnatis quidem exceptis. Dicta hic cumulare superfluum foret. Unum instar omnium sit classicum illud *Job. 3. vers. 16.* Sic DEUS dilexit mundum. Pro iis verò qui pereunt, & damnantur, concludit in primis illud *1. Petr. 2. vers. 1.* Erant in vobis Magistri mendaces, qui introducunt sectas perditionis, etiam Dominum, qui eos mercatus est abnegant, superinducentes sibi celerem perditionem. Quo quid clarius dici potest? Quod verò non omnes actu salventur u-

niver-

niversalitati satisfactionis non obstat, sed tantum non absolutam esse concludit, hoc est certis mediis non alligatam. Aliud nimirum est acquisitio, aliud applicatio, aliud jus ad Rem, aliud jus in Re.

MEDIUM

MEDIUM cujus interventu satisfactio præstita, est *Pretium* Universæ Christi obedientiæ. Satisfaciendum enim erat, ut supra dictum, pro utroque malo culpæ & pœnæ. Illud tollebat *Activa*, hoc *Passiva justitia*. *Agendo* culpam, *patiendo* pœnam sustulit. De illa Servator ipse ait, *Matth. 5. vers. 17.* Ne existimate me venisse, ut dissolvam leges & Prophetas, non veni ut dissolvam, sed ut impleam. Hinc Christus DEI Filius *Galat. 4. vers. 4.* dicitur factus sub lege, ut eos, qui sub lege erant, redimeret. Nos autem sub lege eramus, non solum ratione maledictionis & pœnarum, sed & obedientiæ, ergo & Christus hoc respectu nos ab eodem liberavit. De *Passiva* multis in locis testatur Scriptura, imprimis *1. Petr. 1. v. 18.* Ubi expresse fit mentio *Precii*, comparatione humani cum divino instituta, hujusque præ illæ excellentia commendatur. Utramque verò conjungit Divinus Psalter *Psalms. 40. vers. 7. 8. 9.* Ubi exacta Voluntatis Divinæ impletio, quæ in utraque obedientia consistit, Christo adscribitur. *Conf. locus Hebr. 10. vers. 5.* Utrum autem duplex hæc *Obedientia* distinguatur, & quomodo, à Theologis nondum est decisum. Hoc quidem certum est, quod antiquiores & Patres non distinguant, sed pro Identitate stent; quod Passivam Activam non excludere sed includere dicant; quod *D. Bernhardus* Satisfactionem Christi vocet *Actionem Passivam, & Passionem Activam*, aded ut in ultimis passionibus, tanquam in formali sacrificii expiatorii actu includatur etiam, quicquid innocentiae puritatis & sanctitatis actualis ex obedientia legi præstita in illius vita præcessit. Imò quod tanti meriti sit ejus plenissima *Satisfactio*, ut per illam in nobis *Analogia* legis impleatur, *Rom. 8. vers. 4.* Nec solum à maledictione, morte & inferno liberemur, sed etiam adoptionem, benedictionem & hæreditatem, liberorum simul & semel eodem actu consequamur. Hoc tamen non impedit, quin *formalis* aliqua *differentia* hic locum habere possit, & melioris discriminis ergo unum ab altero præscindi, sicut alias *actio* & *passio*

in Physicis distinguuntur, quamvis sint unus motus. Et Christus eo modo nobis acquisivit salutem, quo modo nobis erat promissa. Atqui sub conditione legis implendæ nobis erat promissa, Ergò. Quicquid verò sit, manet nihilominus realis identitas, & à nullo Orthodoxorum disputatur, cum Passio & meritum promiscuè dicantur, passioni æquè ac impletioni Legis nomen Meriti in modo loquendi tribuatur.

Forma est totius debiti alieni à Mediatore libere suscepti ipsique in iudicio Divino imputati, *Solutio*, non solum ex divina *acceptatione*, sed etiam secundum se & ex *valore intrinseco*, tum ex *Infinite Persona Satisfacientis*, tum ex *Communicatione Majestatis* naturæ humanæ, per Unionem Personalem facta, redundante, consummatissima. Probant *Primo* hoc omnia illa loca Scripturæ in quibus apertè mentio fit λόγος, ut postea dicemus. Ejusmodi enim Redemptio est plenissima solutio, pro debito & culpa redimenda, ubi intercedit aliquod Precium. Et quamvis nos eramus sub obligatione, adeoque debitores, solutioni tamen etiam perfectissimæ non obstat, perinde enim est ad solutionem, sive reus sive sponsor rei nomine solvat. Nec aliqua hinc legis destructio, aut cessio de jure, sed admirandum justitiæ & misericordiæ Divinæ temperamentum argui potest. Multò minus *acceptatio* vel simplex liberatio, cum hi sint actus *Reſtoris* aut *Domini*, non autem tertii intervenientis. Christus autem solvit ut tertius interveniens, & interpositus inter *Dominum* & *debitores*. Non est igitur hîc nisi propriè dicta Solutio, & Satisfactio, *Psal. 49. vers. 5.*

Probant *Secundo* illa dicta, quibus dicitur portasse peccata nostra, uti præpimis est illud *Esajanum 53.* ubi non tantum est: Verè languores nostros ipse tulit, quæ vox aliàs alicujus rei in se susceptionem, & quando de peccatis dicitur pœnæ peccatis debitæ perlationem & passionem significat: Sed porro significantius additur, & dolores nostros ipse portavit, quod idem est ac bajulare, onus ferre, aut transferre. Modus etiam portandi intimatur, quod scilicet vulneratus sit propter delicta nostra, & attritus propter scelera nostra, ut disciplina pacis nostræ esset supra eum, & nos livore ejus sanaremur. Genuinam verborum

B
horum

horum significationem accuratè explicat *Corn. Jansenius*: qui tollit, inquit, peccata mundi vel languores, dupliciter intelligi potest. *Primò* ut intelligatur peccata mundi tollere, quia in se recipit. Tollere enim dicimur onera, quæ nobis ipsis imponimus. *Secundò* intelligi potest, quia aufert ea. Utraque significatio hic locum habet in utroque loco, & conjungi potest, ut idè dicatur tollere peccata vel languores nostros, quia illos in se suscipiens à nobis aufert & abolet. *Tertiò* denique illa dicta, quibus dicitur nos reconciliasse Patri suo per mortem suam, imò ipse placamen & propitiatorium nostrum vocatur. *Rom. 3. vers. 25. 1. Joh. 2. vers. 25. Rom. 5. vers. 10.* Reconciliatio enim dicit omnimodam offensæ inter partem lædentem & læsam ablationem, quæ obtineri non potest, nisi parti læsæ fuerit satisfactum. Sic Magistratus post extortam rebellionem non fit propitius oppido alicui, nisi rebelles puniantur. Sic *DEUS* etiam salvo jure suo nobis non potuit reconciliari sine prævia Solutione & vera Satisfactione. Hinc notanter dicitur in textu, nos reconciliasse in Sanguine suo, non per nudam peccatorum purgationem & gratuitam reatus ablationem, sed per realem *veræ* interventionem. Nec solum nos *DEO* reconciliati, sed & *DEUS* nobis, quia idem in utroque sensu occurrit, & relationis mutux natura hoc requirit, perindè enim est, sive dicatur *DEUM* nobis reconciliatum esse, sive nos *DEO*. Sicut enim abalienatio fuit mutua, ita & reconciliatio. Verè itaque Christus pro nobis solvit & satisfecit, non solum doctrina & exemplo sed maximè & univocè Virtute precii, non ut Martyr, sed ut Mediator.

FINIS. *Finis* ex parte *DEI* est justitiæ Divinæ misericordia temperatæ declaratio. Justitiam ostendit, quod peccata noluit, nec potuit impunita dimittere. Hinc *Rom. 3. vers. 5.* dicitur, Christum constituit *DEUS* placamen in sanguine ipsius ad declarationem justitiæ suæ. Est enim *DEUS* Zelotes, qui ex natura sua omne peccatum odit *Psal. 5.* cui ex natura debetur supplicium & pœna, quo negato, negatur ipsa Deitas. Neque peccatum vel ejus pœna dependet à Voluntate Divina, sed à sanctitate ceu regula, quæ tam necessaria & immutabilis est, quam voluntas libera. Misericordiam ostendit, dum Filio unico non pepercit, sed nostri loco

loco in mortem ignominiosissimam & horrendos cruciatus dedit; Eo respicit Paulus *Rom. 5. vers. 8.* inquit. Commendat DEUS charitatem suam erga nos, quod, cum peccatores essemus, Christus pro nobis mortuus est. Hinc emergit salutare illud *justitiæ & misericordiæ temperamentum*, quod tamen naturam divinam non evertit. Ita enim est DEI misericordia astruenda, ne ejus labefactetur justitia, & ita justitia, ne destruat misericordia. Ex parte verò nostri est æterna redemptio, & impunitas. De illa *Hebr. 9. vers. 12.* Neque per sanguinem hircorum, & vitulorum, sed per proprium sanguinem &c. æterna redemptione inventa. Hanc exprimit *Esaias* amabili Pacis nomine, *c. 53. vers. 5.* Ubi enim pax, ibi cessat inimicitia cum sua radice, quod est peccatum, nos inter DEUM & homines dividens. Ubi verò non est peccatum, neque est pœna, adeoque liberatio. Quamvis autem remaneant calamitates, eæ tamen non habent rationem pœnæ, sed paternæ correctionis.

Durationis Terminus à Quo est primum exinanitionis momentum. Ex quo enim poni ceperunt Messiae inimici ad scabellum pedum ejus, ex eo jam cepit Satisfactio. Atqui à primo statim conceptionis momento. E. Dicitur quidem agnus occisus ab origine mundi, sed ratione valoris, non actualis oblationis; *Terminus ad Quem* triduum mortis est, utpote quo ultima lytri satisfactorii portio soluta. Christus enim factus est obediens Patri suo usque ad mortem *Philipp. 2. vers. 8.* Huic verò non annumerandus est descensus ille Regius & triumphalis. Utut enim supponatur factus in illo triduo, & ante resurrectionem, non tamen amplius in forma servi, sed triumphantis de hostibus suis DEI factus est.

Ex postis emergit nunc Satisfactionis *Definitio*, Quæ est prior Sacerdotalis officii pars, qua Christus *ἱερεύων* DEO unitri- no, pro omnibus omnium hominum peccatis in judicio Divino, post voluntariam interventionem sibi imputatis consummatissimæ obedientiæ lytrum solvit, in justitiæ & misericordiæ DEI laudem & nostri redemptionem.

Patet hinc Primò satisfactionis Necessitas. Necessitatem hinc non intelligo absolutissimam, ipsum DEUM ad hoc munus adstringentem. Poterat enim DEUS salva justitia humanum genus in miseria sua

TERMINUS
à Quo

AD QUEM

DEFINITIO

AFFECTIO-
NES

fua culpa contracta relinquere, sed subnixam æterno de redimendo genere humano decreto. Hæc arcessitur *Primò* à iustitia DEI essentiali vindicativa, vi cuius peccatum Adami non poterat non punire. Ita enim Angelus ille *Apoc. 16. vers. 4. 5.* Iustus es Domine, qui eras, & qui eris, quod hæc judicaris. & *Apoc. 19. v. 2.* Iustitia enim hæc non minus attributum DEI est ac aliud, pro fundamento habens Sanctitatem ejus, quod à DEO remove, esset ipsum DEUM remove.

Probat Secundò hanc necessitatem comminationis Veritas, quæ non erat fulgur aliquod ex pelvi, detestationem tantum peccati notans, citra vindicationem, sed ab ipsa veritate profectum. Ita verò se habet *Genes. 2. vers. 17.* Quocumque die comederis, morte morieris. Aut igitur morte moriendum Adamo & omnibus ipsius posteris, & quidem morte triplici, potissimum verò æterna, post esum fructus vetiti, aut iustitiæ Divinæ *λύτρον ἰσθόροπον* erat persolvendum. Sed nec Adamo nec posteris ipsius morte fuit moriendum, Ergò *λύτρον ἰσθόροπον* erat persolvendum. Hoc verò non aliud erat, nec convenienter esse poterat, quam Sanguis Filii DEI, qui unice expiare valebat delicta nostra & iram Patris placare, ideoque necessarius. Sensit equidem quoad initium comminationis hujus effectum ipso statim transgressionis momento Adam, gratiæ sc. habitualis amissionem, corporis undiquaque perfecti infirmitatem, & horribiles conscientię angores. At non tantum hoc, sed & complementum ejus Mors sc. extensive æterna in obligatione erat, & illo ipso die subeunda, ni sponsor interveniens, & pro tot pœnis jam tum cavens, illud sustulisset. Et quamvis legis *ἀνευθεότατον* requirebat, ut ipsa illa Persona, quæ deliquit, puniatur, cum nemo invitus debeat venire in partem pœnæ, qui culpæ affinis non fuerit, *Ἰπείνερα* tamen ejusdem admittebat, ut alius, qui se voluntariè substituebat, loco fontis plecti posset, ipsique surrogari. Quod ipsum speciem habet relaxationis alicujus in lege factæ, sed revera nihil aliud est, quam insigne quoddam iustitiæ & misericordiæ temperamentum, in uno eodemque Objecto, salva utriusque essentia exercitum.

Necessitatem hanc immediatè excipit *Satisfactionis Veritas*. Si enim iustitia DEI ita fuit rigorosa, ut nihil quicquam cesserit de jure

jure suo, nec cedere potuerit, tum utique verè fuit satisfactum. Potest quidem Creditor alias remittere debitum citra ullam satisfactionem, sed dispar est ratio debiti pecuniarii & criminalis, ut infra latius explicabitur. Nec infringit veritatem Satisfactionis temperamenti ratio, quippe quod Personam solum non poenam ipsam concernebat. Probant autem hanc sufficientissime omnia loca superius jam in descriptione formæ allegata, quæ Christo tribuunt partim liberationem suorum à peccatis, quæ citra expiationem fieri nequit, *Hebr. 22.* partim redemptionem propriè dictam per interpositionem precii DEO exhibiti, quod Lytrum & antilytrum propriè significat, partim oblationem propitiatoriam & sacrificium piaculare pro peccatis, partim denique placationem Patris suâ morte, & nostram cum ipso reconciliationem, quæ non simplici receptione in gratiam, sed debita satisfactione fieri debuit. Probant hoc omnes illi actus Exinanitionis profundissimæ, & Passionis acerbissimæ, quos Christus toto vitæ tempore, pro nobis & nostri loco sustinuit, de quibus supra. Christus enim idè in spiritalibus illas, horrendissimasque Undas ebullientes tentationum infernalium *Psal. 69. vers. 17.* immersus est, ut in ipso suam contra nos vim amitterent, *1. Corinth. 15. vers. 54. 55.* Derelictionis & desertionis divinæ sensum idè expertus, ut placaret DEUM, in perpetuum genus humanum derelicturum, nisi Christi *κατὰ δὴν* intervenisset. Christus fanè multiplici ratione in summa Unitate & unione fuit cum DEO Patre, & tamen sublimi & incomprehensibili ratione quâdam ad Derelictionis Divinæ sensum pertigit. Nisi dicamus Christum id reconciliandi cum DEO generis humani causa fuisse, solide mysterium hoc nunquam explicabimus. Sic & *αἰγὼν* in horto, quam comitabatur *ἑλπίδα, ἀδύμνητα*, clamor flebilis, sudor Sanguineus, deprecatio calicis idè facta est, quia Christus pro nobis tulit actus irati DEI, quia poenas nobis debitas supra tergum suum habuit, quia in eum incurrerunt peccata nostra, quia ejus Pater in vindicatricis & punitivæ justitiæ decretorio æstu non pepercit. Dicere autem tot & tanta solius documenti & demonstrationis causa esse facta, sapientiæ & justitiæ DEI non convenit. Fuit itaque Satisfactio Christi vera & propriè sic dicta Satisfactio, non solum bono sed

loco quoque nostro facta, adeoque vicaria & pœnalis, quicquid dicant adversarii.

Patet hinc Tertio Satisfactionis Sufficiens & Perfectio; sive Personam respicias satisficientem, sive meritum ejus. Illa fuit DEUS & homo perfectissimæ satisfactionis idè author, quia in Officio Satisfactorio & Mediatorio utraque natura egit quod suum est, cum communicatione alterius, ut regula Concilii Calcedonenfis habet. Et hoc maximè necessarium erat, cum nec nudus homo, nec purus DEUS Satisfactioni in totum præstandæ sufficeret. Est etiam perfectissimæ satisfactionis idè author, quia humanam naturam ad redemptionem generis humani in hypostasim infinitam assumptam ditavit divinis *δυνάμει*, & excellentius, ipsa Infinita Majestate, omnipotentia, omnisapientia: &c. Infinitas igitur satisfactionis non præcisè fuit ex Personæ dignitate, adeoque est extrinseca, sed potius intrinseca, & desumitur ab infinita dignitate Naturæ per Unionem cum Verbo Deificatæ, ita ut eatenus solum infinitas Personæ ad infinitatem meriti conferat, quatenus ex se per Unionem derivat infinitam dignitatem satisfactionis in naturam humanam, adèd ut si humana natura sola habituali Gratia sanctificaretur, meritum ejus infinitum non esset. Et hoc ipsimet adversarii fateri coguntur, ut ut complures contrarium defendant, & infinitatem Valoris dignitati Personæ attribuant. Ratione meriti fuisse sufficientem imò perfectissimam satisfactionem, exindè constat, quia adæquatum fuit Legis sanctioni, & æqualis eorum demeritis, non ex acceptantis gratia, aut per acceptationem, quæ solutio imaginaria est, sed ex meriti sufficientia & dignitate operis. Nec obest, quod æternitatem pœnæ extensivam non subierit; sufficit enim quod æquivalentem sustinuerit, quæ æterna fuit tum subjectivè, tum objectivè, tum intensivè. Huc quoque vel maximè pertinet, quod illæ passiones fuerint infinitæ, non tantum in genere Moris ut falso Maresius & alii existimant, sed etiam in genere Entis, uti latius in sequentibus patebit. Nec tamen admittimus commune illud ex Clemente Scholasticorum dogma; Unam sanguinis guttulam suffecturam redemptioni nostræ. Quamvis enim talis gutta habuerit Valorem infinitum subjectivè, non tamen habuit valorem Objectivum ex condignitate

pœnæ

pœnæ nobis debitæ, nec enim qualiscunque pœna, sed mors & maledictio æterna debebatur peccato. Utut verò sit in se sufficientissima satisfactio, imò ita infinita, ut si decem adhuc mundi essent, illis redimendis par esset, nihil tamen exinde ad Papam, vel Romanam Ecclesiam per Indulgentias peccatoribus distribuendum, quia beneficium hoc gratis omni non soli Ecclesiæ Romanæ est concreditum, ut Monopolium exinde facere possit. Nec aliquid est superflui in satisfactione illa, sicut nec in Solis luce, quamvis & plenissimè luceat, & pluribus possit lucere, quam revera lucet.

Ex hac satisfactionis Perfectione & Sufficientia fuit deniq; ejusdem Unitas, quæ non coadmittit vel Sanctos Mediatore, vel merita humana, vel suffragia & Sacrificia, vel lavacra lustralia, & purgatorium. Cujus enim Mediatio, cujus meritum, cujus Sacrificium infinitæ perfectionis est, qui sustinere mediationem humanam & merita & sacrificia lavacra & lustralia poterit? Si quod à justitia divina exigebatur, persolutum est à Christo debitum, qua justitiæ leget solvent Sancti? Si pax nobis universa, & salus per Christum est acquisita, quo modo mereri sibi aliisve audebunt Pontificii? Si Christus semel oblatus universi peccati subiit omnis, nunc verò æternum vivit, nunquam moritur, quâ temeritate hodiernum immolatur? Si solus Christi Sanguis facultate pollet medendi peccatis eorumque pœnis, cur illa aquæ lustrali arrogatur Virtus? Hanc verò unitatem maximè stabilis Paulus, 1. Timoth. 2. vers. 5. cum dicit Unus est Mediator inter DEUM & homines homo Christus JESUS. Ita tamen Mediationis Unitas asseritur, ut non excludatur naturæ dualitas; Dicitur enim Mediator homo, qui hoc in loco non est concretum Naturæ sed Personæ. Dicitur etiam Christus JESUS, quo ipso utraque natura apertè intimatur. Eleganter hoc exprimit August. libr. de Oribus c. 12. Divinitas sine humanitate non est Mediatrix, humanitas sine Divinitate non est Mediatrix, sed inter divinitatem solam & humanitatem solam mediatrix est humana divinitas, & divina humanitas Christi. Adedque unitas hæc non opponitur duabus in Christo Naturis, sed aliis quæcunque extra illum reperiuntur. Nec juvat hic cum Eccio distinguere inter Mediatorem Intercessionis & Re-

69

68

67

66

6

59

52

dentionis. Cum Bellarmino inter Mediatorem, qui nullo alio Mediatore & inter illos qui alio indigent. Cum Costero inter Mediatorem per Excellentiam & per participationem, cum Béciano inter primarium & secundarium. Omnes enim hi Mediatores, quocunque nomine veniant, vel sunt planè improprie tales, vel Unitati Mediatoris Christi officiant, cum nulla actio Filio DEI propria, æquè ac divinitas, cadere in hominem utut sanctissimum possit. Præterea meretur Christus agendo & patiendo id, quod à Patre exactum nunquam ipse debebat. Debent verò quicquid agunt, quicquid patiuntur Sancti DEO, adeoque nil quicquam mereri, vel mediare inter DEUM & homines possunt.

PARS SECUNDA.

Explicata secundum causas suas Satisfactione, restat ut dicamus quam nam *æquè* sive *habitudinem* habeat DEUS in exigendis aut condonandis, imò etiam in alium transferendis *pœnis*. Nimirum an procedat ex *Jure Crediti & debiti*, an ex *Dominio absoluto*, an verò agat ut *Rektor* aliquis & *Princeps*, custos legum à se latarum, & justus *Judex*. Prius utrumq; Sociniani volunt, ut necessitatem satisfactionis destruant: qui enim vel ex *Jure Domini* absoluti, vel ex *Jure crediti* agit, citra omnem satisfactionem debitum remittere & condonare potest, & de suo *JURE* cedere. *Jus enim suum* uti per SE cuique persequi licet, ita & non persequi, ac de eo quantum libet remittere. Hæc enim *juris proprii ac Dominici natura est*. Posterius nos assumimus, & contendimus, non hîc jus aliquod in DEO concipiendum esse, quod est *Qualitas quadam moralis, alicui competens, ad aliquid justè agendum vel habendum*, adeoque liberum; Sed esse justitiam quandam Naturalem & Necessariam in DEO. Ita ut quam necesse est *Rectorem & Principem* inter homines, si custodem se Legum profiteatur, imò si velit securam & tranquillam esse Remp. & Boni *Reitoris* partes implere, sceleribus portam non aperire per conniventiam, tam necesse est DEUM supremum mundi *Rectorem & Judicem*, scelera hominum in genere ulcisci nec impunita

nita dimittere. In hoc verò longe excellentior est DEI Iustitia, quod illa *Essentialis* DEO est, & Clementiæ tamen non derogat. In Rectoribus Terrenis res aliter se habet. Nec enim illi condonant, citra aliquod iustitiæ & legum detrimentum, & tandiu leges dormire iubentur, quamdiu clementia in reos exercetur. At DEUS ita condonat suis, ut id fiat citra læsionem vel imminutionem suæ iustitiæ. Aded ut iustitia & clementia simul sint in DEO ut *primæ qualitates* in corporibus simplicibus Elementorum *Pure* scilicet & in **SUMMO GRADU**: At in Vicariis DEI, hominibus, ut primæ qualitates in corporibus mixtis, in quibus altera alteri prædominatur eamque refringit. Atque hinc Cassiodorus bene dicit, Principem ad clementiæ commodum transilire interdum terminos æquitatis.

Uterque actus in Vicaria Christi pro peccatis hominum Satisfactione intercessit, stupendo prorsus & admirando modo; Nam & rigor Iustitiæ Divinæ hic obvénit, quando peccatum non tantum non dimissum fuit inultum, sed & ad *æquilibrium Iustitiæ Commutativæ*, & *proportionem* in ea *Aritmeticam*, tantum peccatorum immissum, quantum in minis continebatur. Quocumque die comederis de arbore vetita, morte morieris. Ubi per unam speciem peccati, omne peccati Genus intelligendum venit, uti lex exprimit eadem clarius expressa: *Maledictus, qui non manserit in omnibus præceptis legis. Deuter. 27. vers. 26.* Mortis autem & maledictionis nomine præcipuè etiam intelligenda est Mors æterna. Perindè ergò erat, quasi in hunc modum lex fuisset concepta, omnis homo peccans peccatam ferat mortis æternæ.

Et clementia tamen fuit ostensa, primùm in admittenda *solutione* & satisfactione *aliena*, ad quam acceptandam tam non tenebatur DEUS, quàm non tenetur quilibet Rector, Princeps, imò & creditor admittere pro solutione id, quod non erat in obligatione. Strictè enim ita dicta solutio *Est rei debite Naturalis & Actualis præstatio*. Ubi autem hæc non contingit, ibi necesse est, ut Rectoris aliquis Actus intercedat. Hic autem actus respectu legis est Relaxatio, ut ait Dorscheus, Pent. Disp. 7. pag. 263. sive dispensatio, respectu debitoris & rei remissio. Secundus autem clementiæ Divinæ Actus fuit, quando Medium ad satisfaci-

faciendum ipse DEUS invenit, imò de suo suppeditavit. Utrumque tamen ut dixi, citra omne justitiæ suæ præjudicium, ita enim Paulus Rom. 3. vers. 24. & 25. *Justificamur gratis, gratia DEI, per redemptionem factam in CHRISTO JESU: quem proposuit DEUS propitiatorium*, (quod DEUS propitiatorium voluit proponere, & hoc gratiosæ ejus benevolentiae tribuitur) ut demonstraret & justum se esse, in vindicandis peccatis, & nova quadam ratione justificare homines, acceptata videlicet iisque imputata aliena satisfactione.

Notant qui de legum relaxatione scripserunt, eas esse optimas relaxationes, quibus annexa est commutatio, sive compensatio, quia scilicet eo modo & legis Authoritas minimum perit, & rationi ei, quæ causa est legis, aliquatenus mos geritur, ut si qui rem teneatur solvere, precium persolvendo liberetur. Proxima enim sunt IDEM ET TANTUNDEM. Sed de his suo loco. Nos ad clariorem rei tractationem sequentes ponimus Propositiones.

PROPOSITIO I.

DEUS in Exigendis pœnis non habet sese ut nudus creditor, qui de jure suo pro arbitrio possit cedere.

Creditor hic non dicitur qui fidem alterius sequitur sed paulò laxius, & describi solet, Cui ex qualibet causa aliquid debetur. Unde Socinus & complices existimant, quemadmodum Creditor contra justitiæ leges non agit, condonando obligationem debitori, aut per λογισμὸν & gratuitam acceptationem Sumendo Quid pro Quo, DECEM pro CENTUM, ab ex hausto debitore; Ita DEUM nulli facere injuriam, sive puniat, sive peccatum impunitum dimittat, siquidem de jure tantum Suo agi, nimirum proprio. Nos melius edocti Propositionem facile probamus contra hæreticos, ex ipsa Crediti & Pœnæ Natura. Nam suum donare, creditum remittere nunquam non per SE honestum est.

Pœnam

Pœnam verò remittere non saltem non honestum est, ut in extreme contumacibus & impœnitentibus ipse fatetur Volkelius, sed etiam positivè infert injulitiam. Multum ergò differunt, jus crediti, & jus exigendi pœnam. De illo potest quispiam etiam cum laude & virtute cedere; de hoc non nisi cum Vitio & manifesta justitiæ abdicatione. Et differentiæ ratio exinde constat, quod juris crediti proximum fundamentum est Relatio rei ad Personam; Pœnæ autem, Relatio rei ad rem, nimirum æqualitas delicti & pœnæ. Quam æqualitatem contra passum sive repassionem appellant.

Secundò Idem probamus ex peccati Natura. Nam aut cultus DEORUM alienorum, Parricidium, &c. habebunt aliquam turpitudinem, malitiam & demeritum intrinsecum ante omnem Voluntatem Divinam, aut non; Si prius, habebunt immutabilem aliquam regulam, ob cujus transgressionem, immutabilem & intrinsecam habent deformitatem, malitiam & demeritum (Peccatum enim omne est transgressio regulæ sive legis præfixæ) quæ nulla alia est, quam Essentialis DEI Sanctitas & Justitia, non aliquid jus Crediti. Si posterius, Idololatria parricidium, & quæcunque alia nefanda possent fieri bona ob eandem causam quia DEUS velit. Imò si causa proxima in peccati demerito esset voluntas DEI, citra omnem impietatem DEUS autor dici posset, peccati; Si enim potest à peccato tollere demeritum, poterit etiam facere ut peccatum non sit peccatum, quod contradictorium est.

Tertiò sicut DEUS non potest non exigere obsequium, ita non potest non exigere pœnam. Obsequio deficiente, quæ in ejus locum necessario succedit. Aut si debitum pœnæ DEUS potest non exigere, pari ratione poterit non exigere debitum Obedientiæ.

Mitto alias rationes quas Grotius producit, nempè Jus crediti, sicut & Dominium comparatum esse ejus gratia, qui id habet, non ita Jus puniendi, eo quod hoc sit causâ Communitatis.

Secundò de Jure Crediti cedere, habere sibi correspondentem Virtutem, Liberalitatem; Pœnæ verò remissionem, clementiam. vid. *tr. de Sat. p. 45.* longè ergò differre.

Non obstat autem propositioni nostræ, quod DEUS comparatur

natur Regi, pecuniam debitam fervulo remittenti, nulla addita cu-
 jusquam satisfactionis mentione; deinde quod nos consequenter
 jubeamur idem facere, quod DEUS; minimè verò nos oportet ita
 in nos delinquentibus ignoscere, ut pœnas ab amicis eorum ex-
 petamus. Facilis enim est responsio, comparisonem non debere
 ultra id tendi, quam quo respicit: quod in omni Argumento à simi-
 litudine ducto observandum. Confert se Christus *furi*, nos verò
Questori de alieno largienti. Non quod aut ipse rem alienam sub-
 trahat, invito domino, aut quod nos idem facere oporteat; sed se
 quidem furi, quod improvisus superveniat; nos verò *Questori* isti,
 quod nos de nostro facere oporteat, id, quod ille fecit de non suo.
 Sic in ista Parabola *Matth. 18.* commendatur nobis benignitas in
 proximum, quia DEUS in nos benignus sit. In hoc conveniunt
 Rex ille in Parabola & DEUS, quod benigni sint in eos qui longè
 infra se sunt positi. Hanc benignitatem testatur DEUS, pœnas
 remittendo: Rex ille remittendo pecuniam debitam. Ut aliud de-
 bendi genus, ita & aliud remittendi est. Disconveniunt quidem in
 eo Rex & DEUS, quod Rex citra satisfactionem remittit; non ita
 DEUS. Sed in eo sita non est comparatio. Ratio quoque est alia.
 Nam de credito, quod jus solum ad utilitatem Creditoris compara-
 tum est, statuendi quisq; liberrimam habet potestatem, & quo minus
 exigit, eo censetur liberalior. Exigendo autem nihil dignum lau-
 de agit, nec virtutis actum exercet. At de pœna aliter statuendum
 est: cum enim DEUS, aut Rector alius, pœnam exigit, virtute utitur,
 quæ aliis dicitur *Justitia ἀντιποδοική*, aliis expletrix, aliis Com-
 mutativa, in specie sic dicta.

Ad alteram verò Parabolæ comparisonem quod attinet,
 plus non indè exsculpiri, nisi quod iniquum sit, ut rigidiores in
 parem simus, quam Ipse nostri Conditor DEUS in misellos ho-
 munciones. Hinc sequitur, non debere nos magis vindictam ex-
 petere, quam pœnam DEUS expetat: DEUS autem à pœna nos li-
 beravit; debet ergò & nobis abesse vindictæ Cupiditas. Quo-
 modo autem istam liberationem peregerit, ibi non dicitur, nec ad
 institutum pertinet. In eo enim non similitudo sed dissimilitudo.
 DEUS enim Judex est, nos privati. Judicis officio continetur pu-
 niendi potestas & Exercitium. Privatis nec illud officium, nec
 pote-

potestas, multò minus exercitium competit. Quod si nimium prematur ista comparatio, sequeretur homines quoque Judices & Rectores non debere à Sontibus ullis pœnas exposcere. Id quod nec ipse vult Socinus & longè absurdissimum est.

PROPOSITIO II.

DEUS in puniendis aut remittendis delictis,
non agit ex Jure Domini absoluti.

UT hoc *Dominium absolutum* stabiliant Adversarii: Tres velut gradus faciunt *Divinæ Potestatis*. Primò, dicunt, jus fuit DEO creandi ac pro arbitrio formandi res quasvis, estque etiamnum jus, res alias si ita lubeat producendi ac fingendi.

Hinc oritur alter potestatis gradus, *jus* nimirum res omnes tanquam *proprias* habendi & possidendi; quod quidem est *Domini* absolutum, in omnes res creatas. Nam opus quodvis quæ tale est naturâ Opificis sui; Et si id ex materia produxit, quæ alieni juris non sit, aut profus ex nihilo extraxit, totum Opus quantum quantum est, ipsius est. &c.

Tertius potestatis *Divinæ gradus* ipsis est *jus* rebus omnibus pro *arbitrio utendi*. Qui enim absolutus est rei Dominus, illi pro arbitrio ea uti semper licet. Atque hinc concludunt; Jus illud quod DEUS in pœnis habeat, verè esse *Domini* cum enim omnia quæ nobis præcipiat servis ac mancipiis suis, debeamus DEO naturali nostro Domino, eidem etiam nos debere neglecti ministerii pœnas; has autem libere DEUM condonare aut infligere. Quod si enim liberè homo condonet offensas, quidnî multò magis DEUS?

Verum enimverò, quamvis non negemus, DEUM habere in nos *Domini* aliquod *absolutum ex jure Creationis*; quod naturâ simus SERVI DEI, adèd ut omnis Creatura DEO possit dicere, *Omnia mea Tua sunt*. Item ex *Conservatione*; & quod possit rebus omnibus creatis uti pro arbitrio: Semper tamen ita limitatum censemus, ut *Justitia* & *Sanctitas* pro norma sint & *mensura*.

fura. Nec enim, etiam qui absolutus est rei Dominus, ea potest uti, ultra quam dignitas & excellentia Naturæ intelligentis, sive id quod æquum est & justum, postulat, & interest *Reipublicæ*, ne quis sua re male utatur ut *JURA* docent. Quare arbitrium ac Dominium *DEI* non latius extendi debet, quam *Justitia*, & quæ ejus quasi fundamentum est *Sanctitas* permittit. Nam potestas *Jus Naturæ* sua intra ea consistit, quæ licita sunt; Siquidem potestas est *Jus*: autem cum *justitia* pugnare non potest. Nunquam ergò *DEUS* ita pro arbitrio creare potest quicquam, vel ad eum modum re creata uti, ut id à *justitiæ* aut *sapientiæ* lege discrepet ac dissentiat. Atque uti nulla legitima potestas plus vult sibi licere, quam honestum fuerit; ita *DEI* potestas indivulso nexu cum ipsius *sanctitate* & *justitia* cohæret.

Secundò absolum est, referre pœnam in jus aliquod *Absoluti Dominii*, cum pœna *Essentialem* dicat respectum ad culpam, alioquin pœna non esset pœna sed injuria; culpa verò ad *justitiam vindicativam*, non ad *Dominium* aliquod *absolutum*.

Tertiò Vanum profus est hîc quærere, de absoluto *DEI* Dominio, & quid *DEUS* absolutè possit. Potius est ut quæramus, quomodò se in Verbo suo revelarit. Ita autem *David. Psalm. 50. vers. 6.* Annunciabunt Cœli *justitiam* ejus, quia *DEUS* judex est; juxta *Socinianos* debuisset dicere *Propheta*, annunciabunt Cœli *Dominium* ejus absolutum, quia *DEUS* judex. At *David* non ex aliqua absoluta potentia, sed *justitia DEI* *judicium* ejus ponderat. Item quoties *Scriptura* *Principium iræ Divinæ* super peccata assignat, toties *Odiū DEI* *intrinsicum* & *naturale* producit, non quod *DEUS* sit sui juris, aut *Dominus absolutus*. Nunquam dicitur *DEUM* posse peccata non odisse. Contra affectum illius erga iniquitatem satis luculenter expressum habemus *Psalm. 5. vers. 5.* & *Psalm. 31. vers. 7.* *Psalm. 44. vers. 8.* *Zach. 8. v. 17.* Neque dicas, *DEUM* non nisi peccata, quæ cum pertinaci *impœnitentia* sunt conjuncta, punire, reliqua verò, si *pœnitentia* accedat gratis condonare, aut absolutè remittere posse. Nam aliud non est *Peccatum* in se, & *peccatum perseverans*. Accidens tantum peccati est *perseverantia*; nec hæc punitur propriè & formaliter sed illud. Unus peccati *Adamitici* actus, videlicet *comestio* de arbore vetita, faciebat *Adamum* *Mortis æternæ* reum.

PRO-

PROPOSITIO III.

Justitia vindicativa DEO Essentialis est, atque
adeò immutabilis.

Probatur PROP. *Primò* quia quod est naturalis *προλήψεως*, illud est æternum ac immutabile. Atqui justitia DEI vindicativa est naturalis *προλήψεως*. Ergò Justitia DEI est æterna & mutabilis.

Min. prob. Quia ex eo Paulus *Rom. 1. vers. 32.* concludit, Gentiles esse *ἀνοκατανεχίτες, ἢ ἀναπολογήτες*, quod dum natura noverint jus DEI vindicantis esse, reos pronunciare, qui sceleribus se polluunt, nihilominus reclamante hac naturali notitia Justitiæ Divinæ, DEUM quem agnoverunt, non ut DEUM glorificaverint, sed potius contumelia affecerint. *Rom. 1. vers. 32.*

Secundò Si justitia vindicativa non esset in DEO essentialiter & immutabiliter, DEUS aliquando posset esse non justus. Atqui posterius absurdum esse patet; quia DEUS ferens legem moralem, sanctitatis & justitiæ suæ luculentissimum typum *Exod. 20. v. 5.* dicit: Ego sum DEUS Zelotes visitans iniquitatem Parentum in filiis, usque ad tertiam & quartam generationem. Quam verè itaque Zelotes est, quam verè illas minas exequitur, quas etiam *Deut. 27.* repetiit. Maledictus qui non manserit in omnibus, quæ scripta sunt in Lege, tam verè & immutabiliter justus judex est, tam impossibile est, DEUM posse non punire peccata.

Falsissimum autem est quod dicit Grotius in *Def. Fid. Cath. de Sat. pag. 54.* non metuendum esse ne DEI veracitati aliquid decedat, si minas omnes non adimpleat. Omnes enim minas quibus non adsit irrevocabilitatis signum, intelligendas esse, ex suapte natura de jure comminantis ad relaxandum nihil imminuere.

Atque ab eodem fonte fluxit illud Volkeli, cum dicit, quamvis præmia à Legislatore promissa sub promissorum legem cadant, ut revocari non possent, sine consensu ejus, cui promissa sunt: In sanctionibus tamen pœnalibus rem ita se non habere. Non enim delin-

delinquentibus jus acquiri, verum *Jus suum* afferi illi, ad quem poenæ utilitas pertineat.

Falsissimum inquam hoc esse, *patet* tum ex eo, quod Cælum prius & terra peritura sint, quam apex aliquis & vel minimus de lege pereat. *Luc. 16. v. 17. Matth. 5. v. 18.*

Tum ex *Veracitate DEI*, quæ sicut in *promissis* implendis est tenacissima, ita & in *pœnis*. Par enim & promissorum & minarum est fundamentum, Constantia nimirum in dictis & factis. Quod nec Simonidem fugit, cum justitiam definiret, quod ea non saltem debitum reddat, sed & verum dicat, & Platonici sæpè justitiam *ἀληθειαν* appellarunt.

Cæterum directè contra Propositionem facit, quod dicit Socinus *cap. 1. libr. 1. item libr. 8. cap. 1.* Justitiam *vindicativam* non residere in *DEO* per modum attributi intrinseci, eo quod sit effectus aliquis voluntatis ipsius, & consequenter planè liber. Respondemus autem. Punire utique esse effectum Voluntatis Divinæ: sed justitia illa, sive rectitudo & sanctitas ex qua nascuntur tum alia, tum poenarum retributio est fundamentum illius voluntatis. Neque hæc duo pugnant, ut aliquid procedat à causa libera *Efficienter*, à necessaria *formaliter*: sic bonitatis Divinæ effectus est, Bona sua communicare. At hoc ante Creationem non fecit, intellige ad *Extra*. Ejusdem bonitatis est, pro fontibus admittere *satisfactionem alienam & vicariam*: media suppeditare quibus ex lapsu resurgere possunt. Sunt ergò quædam *DEI* proprietates, quarum Exercitium tum quoad *Actum*, tum quoad tempus & modum actus, imò etiam quoad *Objecti determinationem*, pendet à libera ipsius voluntate, cui tamen semper præsidet sapientia, pro norma est sanctitas & justitia. Neque tamen quia Voluntarius est *DEO* proprietatum istarum *Ulus*, dici potest, quod planè *Ulu* se abdicare possit. Ita enim & voluntariè puniuntur extremè contumaces, nec tamen impunitos planè dimittere potest, ut ipsemet agnoscit Crellius & Sociniani.

PRO-

PROPOSITIO IV.

Non est de Essentia pœnæ, ratio ad delictum proprium.

Paradoxon hoc merito videri potest, hoc ipso, quod frequens & recepta est Regula illa; *Noxam Caput sequi*. Sancimus, ajunt, Christiani Imperatores, ibi esse pœnam, ubi & noxa est. Deindè: Peccata igitur suos teneant Authores, nec ulterius progrediatur metus, quam reperiatur delictum. Et ratio est ex Grotio *Libr. 2. de Jur. B. & P. cap. 21. p. 389*. Quia obligatio ad pœnam ex merito oritur, meritum autem est *Personale*, quippe ex voluntate ortum habens, qua nihil est magis nobis proprium, undè ἀντιέστιον vocatur. Justum est ait Philo eorum esse pœnas quorum sunt peccata; reprehendens morem quarundam gentium, quæ Tyrannorum aut proditorum insontes liberos morte puniebant. Idem Philo ait libro de Pietate §. 13. Haud scio an ullum possit pejus induci institutum, quam si nec malos è bonis genitos sequatur pœna, nec honos habeatur bonis, qui ex malis Parentibus orti sunt. Aliter lex quæ de suis actionibus quemque judicat, non ex cognatorum virtutibus laudat, aut ex eorundem vitiis punit.

Covarruvias per varia Exempla probat, Deum ex causis humano judicio latentibus ob alterius culpam alium & quidem innocentem afflixisse, pœnis tamen tantum temporalibus, & pro sua sententia citat Augustinum, *quest. 8. super Josuam*. Alexandrum Alensem *3. part. 9. 41*. Thomam *2. 2. quest. 10. art. 4.* Card. à Turre Cremata *in cap. 11. 56. dist.* Alphons. à Castro de justa hæret. punit. *lib. 2. cap. 11.*

De pœna æterna, aut temporali, quæ spiritualis sit negat. De humano judicio dicit, quod illud minimè possit imitari judicia divina, ut pro alterius peccatis & culpis innocentes corporis pœna afficiantur. Tunc enim, inquit, licet hominibus divina judicia imitari, quando ea ex manifestis causis procedunt, at ubi ex

D

occul-

occultis nobisque latentibus Divinum iudicium instituitur res fecus se habet. Nos quid de his sentiendum in sequentibus dicemus: nunc probamus Propositionem, & quidem Exemplo Christi Vadis generis humani & Sponforis.

Ipse enim *Psal. 69.* dicit, *se solvisse quod non rapuerit.* Præsupponit Salvator suam à rapina Majestatis Divinæ omnimodam ἀμετρίαν, seque esse ἀμωμον & à raptoribus, peccatoribus κεχωρισμένον *Hebr. 7. vers. 26.* & tamen SE solvisse, Sibi à DEO omnes pœnas rapinæ omnium gravissimas inflictas fuisse: SE tulisse horrenda illa Genera pœnarum *Eminenter*, quæ designatoribus tanti flagitii *lex justitiæ* Divinæ decreverit.

Per solutionem autem hic *pœnalem actum* intelligi patet *primò ex Natura vocabuli.* Quotiescunq; enim verbum hoc cum rapina aut alio delicto conjungitur, ita ut illi opponatur, tum aut impositionem Satisfactionis, & pœnæ iudicio divino inflictæ designat; Aut notat *realem verissimamq; præstationem* & solutionem ejus, quod aut Satisfactionis pro debito præstandæ, aut Satisfactionis pro delicto ferendæ vim habet.

Patet Secundò ex Affectu dicentis Christi. Affectus æstimari potest ex Statu. Status autem erat, extremæ, profundissimæ, & imperscrutabilis *exinanitionis* circumvallatæ densissimis cruciatibus & horroribus suppliciorum. Horum à se toleratorum causam in se meritoriam fuisse negat Christus. Non rapui! clamat in illis angoribus quibus circumfusus fuit, se innocentem & immeritum ad horrenda illa supplicia pro rapina Divinæ Majestatis expianda trahi. Quo ipso Christus exprimere vult, se rapi ad supplicium qui non rapuerit Majestatem supremam, ob cujus tamen raptum tentatum, & perpetratum, supplicium illi infligatur. Se cogi ad solutionem, qui non contraxerit debitum aut culpam.

Probat Tertio Analysis. Si secundum Socinianorum sententiam explicamus Dominicum hoc theorema, & solutionem pro liberatione simplici usurpamus, talis emergit sensus: Ego ob Personæ Eminentissimam Sanctitatem innocentia fulgeo purissima, neque ulla parte contaminatus sum, abominabili illa rapina Divinæ Majestatis, qua Angeli desertores in Principio se commacularunt, ad quam etiam homines excitarunt, & tamen libe-

liberavi homines tum Evangelii annunciatione, tum Exempli luce à reatu illius rapinæ & pœnis. Quanto rectior & purior fuit hæc explicatio. Ego quidem in mea Persona atrox illud factum rapinæ Divinæ Majestatis non commisi, adeoque onus luendi, expiandi & satisfaciendi pro isthoc facto excutere possem, & de rigore justitiæ nunquam fuscipere potuissem, tamen onus illud recepi, luo, expio, solvo, satisfacio.

Non autem Solutionem fuisse *imaginariam*, patet, quia ubi datur *debitum reale*, & verissimum, ad veram solutionem ex Natura sua obligans, ibi non habet locum imaginaria solutio. Atqui hic tale debitum est, nempe rapinæ reatus verissimæ, malitiosa & temeraria subtractio obedientiæ DEO debita, & affectatio Deiformitatis. Ergò. Deindè acceptilatio, quæ est imaginaria Solutio, respectu debiti aut culpæ, est actus creditoris, Rectoris & Domini, non autem tertii intervenientis. Christus autem hoc loco dicitur solvisse, tanquam tertius interveniens, & interpositus inter Dominum & debitores.

Hactenus de Exemplo CHRISTI. In pœna pecuniaria, quod non *essentiale* sit ut ille qui deliquit, puniatur res est manifesta. **Satisfactorem pro reo pœna plecti pecuniaria ait Ulpianus.** In pœnam furti rectè accipi fidejussorem ait Cajus. quia pœnam ob maleficia solvi magna ratio suadeat. An verò idem procedat in pœnis corporis afflictivis, in foro puta humano, res est difficilior Nobis negativa placet.

Apud Persas quidem antiquitus ob unius noxam peribat tota propinquitas, teste *Ammiano Marcellino*, & vestigia extant in Scriptura. Apud *Macedones* devota erant capita eorum, qui sanguine perduelles contingebant, Q. Curtio narrante. In Græciæ civitatibus mos fuit, cum tyrannis tyrannorum liberos occidi, uti *Dionysius Halicarnassæus*, & *Cicero* notant. Et hic quidem sufficiebat Paganis pro justæ interfectionis causa sola *Personarum conjunctio*, citra omnem consensum.

Verum ea ipsa Persarum Lex laudato Marcellino dicitur abominanda, *libr. 23. 31.* Verba ejus ita se habent. Leges apud Persas impendio formidatæ; inter quas diritate superant latæ contra ingratos & desertores: abominandæ aliæ, per quas ob no-

xam unius omnis propinquitas perit. Nec mitior Lex Macedonum, quam etiam ut nimis rigidam & inquam postea abrogavit Alexander Magnus: Undè Q. Curtius *libr. 6. c. 11.* ait, illum legem supplicii conjunctis fontium remittisse. Et *libr. 8. ad Hermolaum Alexander.* Olim illum morem occidendi cum scelestis infontes propinquos parentesque solvi.

Ubi verò consensus aliquis antecessit, justum omnino putabant Gentiles, alium ob alterius delictum puniri. Ostendit hoc *Jus* occidendorum *Obsidum* omnibus penè populis usitatum. Thesali olim ducentos & quinquaginta obides interfecerunt. Romani Volscorum trecentos securi percusserunt. Tarentinos dejecterunt de Saxo Tarpejo, ut est apud Livium. Atque ita *Jus* esse apud eos creditum fuit; sic & in Capitalibus judiciis *Vades* plecti soliti, si rei se non sisterent, undè Græcis *ἀνίσχυροι* appellabantur: ut constat tum aliunde, tum ex nobili illa Damonis & Pythæ historia. At judicii illius fundamentum sed lubricum profus erat, quod credebant, unicuique homini non minorem esse potestatem in vitam suam quam in res alias, ut docet frequens atq; adeò decantata, apud Græcos Romanosque aliasque gentes *ἀντιχρεία*, undè & illud in Tragedia. *Jus vitæ & necis penes me est.*

Et quidem quod ad exemplum obsidum attinet, nescio qua ratione finis, quem in pœnis infligendis sibi homines habere debet propositum obtineri, queat, si plectatur innocens obses. Deindè adhuc dubium est, annè vita obsidum oppigneretur an verò duntaxat libertas. Sunt profecto, quibus verius videtur, civitatem directè obsidis duntaxat libertatem oppignerare. Ipsa enim civitas firmum debet habere propositum fidem servandi, adeòq; casum illum, quo in obsidis vitam alteri licentia fieri possit, moraliter pro nullo ducit. Nec dubium est, quin injuriam obsidi faciat civitas, si ipsa injustè pacta violet, & miserum illum alterius pœnæ obijciat, aut si hoc sine eum tradat, ut alterum in securitatem datum, eo graviore damno afficere queat. Idem *de Vade* pronunciandum videtur. Talis enim Mors Vicaria, in foro humano illicita est, tum quia ut supra dictum tanta potestas homini in propriam vitam neutiquam competit, ut ex nudo consensu eam abijciat, atque quod alter meritus est patiat: tum quia hoc modò finis non obtinetur pœnarum in Republ. nimirum delinquentem aut alium emendare. Nam neque

neque Vas deliquit, neque actu suo demeritum delicti in se derivavit.

Quæ obiter hætenus dicta sunt, satis probare, videntur, vix in iudicio humano alium pro alio pœna affici posse *corporali* scilicet. Et huc etiam pertinent, quæ in limine statim propositionis dicta sunt. In Sententia Covarruvix negamus id, quod DEUS innocentem qua talem pœna afficere possit, etiam temporali ob perpetuum nexum, qui est inter pœnam & culpam; Probamus; quod in iudiciis Divinis sæpè lateat culpa, ubi non latet pœna; quamvis pœnam semper & necessario antecedit culpa.

PROPOSITIO V.

DEUS non potest innocentem, quã talem, punire.

Supponimus *primò* per innocentem hic non intelligi talem qui est in foro exteriori & humano, sed in foro divino & interiori.

Secundò per particulam restrictivam, *qua talis*, in qua omnis ferè controversiæ cardo vertitur, excludi exemplum Christi, ut qui pœnas subiit non ut innocens, sed ut peccator omnium quos Sol vidit maximus, *per substitutionem*, & appropriationem.

Tertiò expressè addi vocabulum pœnæ, & quidem propriè & rigorosè, tum ad excludendas afflictiones, tum pœnas *materiam* liter ita dictas.

Nec *Quartò* quæstionem hic esse de pœnis pecuniariis, sed corporis afflictivis, latum enim inter has intercedit discrimen, ut in antecedente propositione jam est ostensum.

Firmatur autem hæc Propositio *Primò* ex ipsa Scriptura; Ita enim præceptum Divinum *Exod. 32. vers. 7.* habet. Infontem & justum non occides. Quod præceptum cum sit de re *per se bona*, ipsum DEUM obligat; adde dictum *Ezech. 18. vers. 20.* Anima quæ peccavit, morietur, neque Filius portabit iniquitates Patris, ut & *Deut. 24. v. 16. 1. Par. c. 25. v. 4.* Quæ dicta omnia innocentibus immunitatem & impunitatem promittunt.

D 3

Secundò

Secundò ex ratione, Actus enim punitionis, non est actus absoluti Domini sed justitiæ, ut supra probatum, adedque semper dicit respectum ad præcedens aliquod demeritum, & culpam. Ubi verò innocentia & justitia, ibi exulat omnis culpa, & per consequens pœna. Præterea passim in Scriptura Sacra longanimitas DEI & ad vindictam tarditas deprædicatur, aded ut etiam, cum nocentes punit, alienum Opus, juxta Patres, facere dicatur: Quis igitur, quod, cum justum est, alienum opus DEI appellatur, illi cum injustum videtur tanquam proprium assignabit.

Tertiò ex omnium Moratorum Gentium consensu. Agnoscunt enim ipsæ ex solo rationis ductu, DEUM punitorem mali & præmiatorem Boni, & quidvis aliud potius præsumunt, de DEO, quam ut crudelitatis, vel inclementiæ Speciem ipsi affingant, imò palàm testantur, quod universim nefas sit innocentem qua talem occidere.

Neque hic nos Grotii autoritas movet, qui tanquam absurdum in Socino reprehendit, quod dicat, innocentem punire repugnare justitiæ Divinæ. Et quamvis in hypothese pessimè erret Socinus, applicando hoc ad ipsum Christum, in thesi tamen verum dicit. Rationes autem Grotii sunt.

Primò ex Exodi cap. 15. vers. 5. & 34. vers. 4. ubi expressè dicitur, DEUM visitare Parentum iniquitates in Filiis usque ad tertiam & quartam generationem. Exindè concludit, cum legamus puniri aliquos non ob sua tantum peccata, quorum ratione nocentes sunt, sed insuper ob aliena, sequitur puniri illos qua non sunt nocentes, si autem ex parte aliquis puniri possit, qua non est nocens, quo minùs & in totum possit nihil obstare, cum partium & totius idem sit Jus eadem ratio.

Sed Resp. Primò Grotium gratis supponere, quod Filii qui puniuntur ob delicta paterna, puniantur quâ innocentes; si enim quâ tales punirentur, possent omnes ita puniri; quia à quatenus ad *de omni* legitima est apud Philosophos consequentia. Atqui Grotius ipse concedit, non posse à quolibet nec in quemlibet pœnam istam exerceri, sed causam aliquam subesse debere, ut pœna justa sit, quam triplicem ipse assignat eodem loco.

Secundò Resp. Aut sermo est de Filiis morigeris aut immorige-

morigeris; si de his, non puniuntur qua innocentes, sed qua nocentes; si de illis non est propriè pœna, sed paterna castigatio dicenda.

Tertiò Resp. hoc dictum non loqui de peccatis promiscuè talibus, sed gravioribus, alias in omnibus locum haberet extensio illa pœnæ usque ad nepotes & abnepotes: hinc etiam gravior est dictata pœna; quæ cum tota ordinetur in supplicium alterius, malum istud, quod infligitur filio ob delictum Parentis, non est pœna respectu Filii, propriè loquendo, sed saltem ratione illius in quem ordinatur.

Quartò In ipso textu assignatur ratio, quare **DEUS** punit liberos ob delicta Parentum, quia scilicet sit Zelotes, & justus; Objectum autem Zeli illius justus dicuntur illi, qui oderunt eum, adeoque non innocentes sed nocentes. Quod verò non in genere de omnibus filiis sit intelligendum, hoc dictum, sed cum apposito isto, patet exindè, quia **DEUS** aliàs non posset præmiare, pios ex impiis oriundos, quod æquè promisit, imò promissionem usque ad millesimam generationem extendit, quæ autem indè oriretur Confusio præmiorum & pœnarum? Nam ponatur ex. gr. parens quispiam impius, filius pius, nepotes impii. Hi nepotes respectu avi essent pœna afficiendi, respectu patris verò præmio, respectu sui ipsius iterum pœna; quam contradictorii verò sunt hi respectus.

Secundò Objicit Grotius, ob factum Chami execrationi mandatam totam Terram Canaan *Genes. 9. vers. 25.* adedque unius impietatem suffecisse, ad pœnas inferendas infinitæ posteritati de peccato illo non participant, & quoad illud prorsus innocenti.

Sed **Resp.** *primò* non dici in textu terram Chanaan maledictioni esse mandatam, sed puerum Chanaan; ubi notant Interpretes tantopere execratum fuisse Spiritum S. per os Noë loquentem impium Chamum, ut ne nomen ejus exprimere dignatus fuerit.

Secundò quamvis per Chanaan posteri quoque intelligantur, non tamen in illos directa fuit maledictio, quæ innocentes, sed in præscientia Divina nocentissimos; Patet hoc ex excidio gentibus illis decreto, quod non tam ob paterna, quam propria delicta jam temporibus Abrahamæ erant promeriti, ut videre est *Gen. 18. v. 16.*

Deni-

Denique adducit exemplum Filiorum Sauli suspenforum, 2. Sam. 21. vers. 14. Ob factum Davidis 70. millia subditorum occisa, 2. Sam. 24. vers. 15. & 17. Ob factum Achanis Filios punitos Josue 7. vers. 24. & ob factum Jeroboami posteritatem ipsius, 1. Reg. 14. vers. 10. Sed adhuc exempla jamdudum respondit Excellentiss. DN. Præses, in Notis ad Grotium de Jur. Bell. & Pacis p. 1208. Idèdque Actum agere nolumus. In genere tamen notandum; nullum ex istis omnibus fundare innocentiam, neque contra nos aliquid firmi posse ex illis concludi. Quod autem DEUS nunquam puniat innocentes qua tales vel maximè constat exindè, quia tales in conspectu Divino non dantur. Hinc dum dicitur nonnunquam, filios puniri ob delicta Parentum, tum hæc quidem sunt occasio talis pœnæ Actu exercitæ, quæ sine his alias fortè non fieret; fundamentum verò proximum & causa illius est vel peccatum proprium Actuale vel ad minimum Originale, à quo nemo excipitur. Itaque DEUS semper habet causam puniendi largissimam, Actum verò punitionis qui est liberrimus quoad horas & moras non semper exercet, sed pro libera providentiæ suæ dispositione, aut, ut ita dicam, data Occasione. Quod autem de foro Divino dicimus, id multò magis de humano dicendum, cum Dominium DEI longè latius pateat, quam humanum, utpote ab eo derivatum. Hinc obsidum occisio, si fiat sub ratione pœnæ injusta prorsus est, ut supra jam dictum est. Neque etiam licet in bello justo directè occidere innocentes, sed solum indirectè, quatenus scilicet Victoria aliter impetrari nequit, & tum occisio hæc respectu innocentis non tam pœna quam malum dicenda est. Imò ne bona quidem innocentum rapi possunt, nisi in tantum quantum necesse est, ad condignam compensationem faciendam. Ratio hujus est: Quia, sunt verba Molinæ, licet in bonis vitæ non efficiat civis unum quid cum Republ., idèdque hæc non habeat jus in vitam civis, nisi ob delictum, non enim potest eum directè occidere, aut mutilare, ob ullam necessitatem; in bona tamen cujuslibet civis habet Resp. *Dominium*, quod Hug. Grotio vocatur *Eminens*, ut in casu necessitatis possit ea directè accipere. Hoc autem jus transit in Victorem, quia ratione justæ victoriæ fit Dominus omnium illorum quæ ad Rempl. victam, vel Regem dev-

devictum pertinebant. Ergò cum tunc ad satisfactionem pro expensis necessarium sit, ea bona etiam innocenti eripere, dicendum omninò est, id ipsi licere. Neque hinc sequitur puniri innocentem sine culpa, quia id non fit per modum pœnæ, sed ad compensationem damni. vid. laudatus Molina, Arriaga, Didacus Lopez, Azorius & alii. De cœtero non diffitemur, multos esse Theologos qui contrarium sentiunt. Nobis tamen ex prædictis rationibus stabilita sententia verior videtur.

PROPOSITIO VI.

Non fuit injustum, Christum ob peccata nostra puniri; idque ob vadium & voluntariam substitutionem.

Esse quidem *Essentiale pœnæ*, ut infligatur ob peccatum, sed non item *essentiale* ei esse, ut infligatur delinquenti, supra diximus, & demonstravimus hoc ex ipso facto, pœnis nempe Christi, quas subiit pro peccatis totius generis humani. Quamvis igitur de justitia facti dubitari non possit, cum processerit à Deo justissimo & sanctissimo, à quo aliquid injustè fieri posse, sine grandi contumelia Venerandæ Majestatis dici non potest; Placet tamen altius in causas rei inquirere, ut obturetur omne os Socino, qui *libr. 3.* sæpè hoc argumento probare nititur, Christum vice nostri punitum non fuisse, eo quod nulla justa causa appareat cur Deus ita vellet.

Qui pœnam alterius in se suscipit *generaliter* sponsor, *fi-dejussor*, qui *corporalem Vas* appellari solet. Undè Cicero de finibus *libr. 1.* ait. *Vadem te ad mortem dabis pro amico.* Idem *libr. 3. off.* Cum is (Pythagoreus) qui morti addictus esset, paucos sibi dies commendandorum suorum causa postulavisset, *Vas factus* est alter, sistendi ejus, ut si ille non revertisset, moriendum esset ipsi. Est igitur *Vas*, qui alterius obligationem ad pœnam mortis in se suscipit atque ad eam sustinendam se astringit. Quare

E

nt

ut fidejussoris *obligatio accessoria* est, aliam alterius obligationem supponens, eique innitens, aded ut sine ea, neque esse neque intelligi valeat: ita vadis quoque obligatio accessoria planè est, ab extrinseco adveniens, valido tamen ejus consensu ita in ipsum translata, ut ipse subeat pœnam, non aliter quam si principaliter obligatus esset.

Ad valorem autem talis *consensus* &, exindè resultantis obligationis Duo præprimis requiruntur, **JUS & VIRES.**

Hæc duo, si Judex in aliquo vade reperiat, justè ab eo exigere pœnam ad mortem usque potest, non aliter quam à Principali reo. Quare an hæc in Christo locum habuerint videamus. Primò autem quod Jus habuerit nostras in se suscipiendi pœnas, probant eruditi ex voce **Goal**, quæ quamvis interdum laxè sumatur, in proprio tamen significatu *emphasin* habet præ cœteris notabilem, quia non tantùm redemptionem notat, sed & obligationem ad redimendum, ex consanguinitate ortam. Undè etiam Pineda in in Comment. ad *Job. 30. vers. 25.* quinque conditiones Redemptoris propriè sic dicti recenset, nimirum 1. Ut propinquus sit; 2. Consanguinitatis jure redimat, 3. Injusto possessori prædam eripiat. 4. Huic nullum precium persolvat. 5. Sanguinem ut lytrum verò Domino offerat. Confer. *Num. 35. v. 12. Lev. 25. v. 29. 33. Ruth. 3. v. 9. 12. 13. cap. 4. 1. 3. 6. 8.*

Cum ergò ad Christum Redemptorem nostrum adhibetur hæc vox, innuit I. Eadem incarnationem, quod Filius DEI propinquus noster factus, assumerit carnem & sanguinem, *Ebr. 2. v. 14. 15.*

II. Notat precii persolutionem, vox enim Goal proprio significatu lytrum infert.

III. Restitutionem, qua in libertatem asseruit nos, qui eramus sub potestate alterius, idque jure propinquitatis. *Job. 8. v. 36. Galat. 4. v. 4.*

IV. Redemptionem quod scil. precio dato sibi nos asseruerit, adeoque è manu inimicorum redemerit,

V. Spiritualem nostram pollutionem, quod captivitas nostra obtigerit ob immunditiem & pollutionem nostram, è qua ab hominibus pollutis nulla fieri poterat redemptio. *Esa. 54. vs. 6. 1. Corinth. 6. v. 11.*

VI. Chri-

VI. Christi Surrogationem, quod ille tanquam vindex no-
ster nostri loco contaminari polluiq; voluerit, hoc est fordes nostras
in se receperit, ut à pollutione nostra liberaremur, dum peccatum
factus est pro nobis. 2. *Corinth. 5. v. 21.* & vestimenta ejus com-
maculata sint, *Esai. 63.* &c. vid. Abr. Calov. *in tr. de Satisf.*

Huc pertinet etiam, ut, qui vadimonium suscepit, Domi-
nus Vitæ suæ & membrorum sit, qui enim Dominium illud non
habet, quomodo vitam suam alteri oppignerare poterit, quæ ta-
men prorsus alieno juri subjecta est. At de se Christus dicit, E-
go ἐξουσίαν hoc est Jus & potestatem habeo ponendi animam me-
am *Joh. 10. vers. 18.*

De viribus Sponsoris nostri satis constat, quia erat Imma-
nuel, & Ἰεάνθεωπ à fratre enim, qui Ἰλδὸς ἀνθεωπ non expe-
ctari poterat Vadimonium, & in pœnas infinitas successio. *Psal.*
49. vers. 8. 9.

De consensu & Voluntate Scriptura sufficienter testatur, eo
enim ipsum cogebant VISCERA MISERICORDIÆ, ut Fra-
trem, cui impossibile erat non compati vinctis in lacu fratribus;
ut DEUM, qui ipsa benignitas, charitas & misericordia est.

Secunda Pars Propos. itidem ex Scriptura satis liquet. Ut
cum dicitur Christus mortem pro omnibus gustasse, *Hebr. 2. v. 9.*
mortuus pro populo *Joh. 11. vers. 50.* animam suam dedisse pre-
tium Solutionis loco multorum, *Matth. 20. vers. 28. Matth. 10.*
vers. 45. Unus pro omnibus mortuus 2. *Corinth. 5. v. 14.* Rece-
ptum autem est in omni lingua, ut cum aliquis aliquid fecit aut pas-
sus est vice ac loco alterius, id pro illo passus aut fecisse dicatur.
Sic apud Virgilium est.

Meliorem animam pro morte Daretis

Perfolvo. Item

Unum pro multis dabitur caput.

Neque hæc Phrasis personis tantum accommodatur sed & rebus.
Dicitur enim hoc pro illo dari, poni, haberi, quod ejus vice ac lo-
co datur, ponitur, aut habetur. Displicet hæc interpretatio So-
cino, ac proin dicit, quod vox Pro sæpe utilitatem tantum alterius
notet, quod de Latina absolute negari non potest, ut & de Græca
ὕμῃς, sed vocula ἀντὶ quæ est apud *Matth. 20. vers. 78.* & *Marc.*

10. vers. 45. hanc significationem planè non admittit, & commutationem requirit, ut dicitur reddi ὀφθαλμὸς ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδὸν ἀντὶ ὀδόντι. *Matth. 5. vers. 38. κακὸν ἀντὶ κακοῦ Rom. 11. vs. 17. 1. Petr. 3. vers. 9.* Quoties verò Personis applicatur ea particula, significat alterum successisse in locum alterius. Sic Archelaus in Judæa regnasse dicitur ἀντὶ ἡρώδῃ τῷ πατρὸς αὐτοῦ hoc est ipsi in regnum successisse. *Matth. 11. vers. 22.* Sic Petrus jubetur dare staterem pro se & Christo. *Matth. 17. vers. 27.* quia ipse unus in ea actione duorum vicem sustinebat: constrictus hic Socinus negare non audet illo ἀντὶ τοῦ ἀποθνήσκοντος commutationem quandam indicari, sed misere effugium quaerit. Cum de redemptione agitur, inquit locus est isti præpositioni ἀντὶ, etiamsi captivus nihil pro redemptione debeat. Verum hoc est sed præter rem. Non enim ex voce ἀντὶ directè inferimus solutionem; sed indè colligimus, vice nostra Christum mortuum, hoc est, nisi Christus esset mortuus, nos fuisse morituros, & quia Christus mortuus, nos non morituros morte æterna. Omnino enim vox ἀντὶ juncta Personæ & verbo δέναι, requirit ut Persona in genitivo indicata, idem in genere aut specie datura fuerit, quod nunc alius dedit. Neque refert, JURE ne, ut in nexo ob debitum, an injuria, ut in capto à prædonibus. Hoc verò posito, futurum scilicet, ut nos morte afficeremur, nisi mortuus esset Christus, solutio deindè colligitur ex ipsa rei natura. Aut enim injuria eramus mortè afficiendi, aut jure; Non injuria; mortem enim commeriti eramus; Jure igitur. Si jure, eramus igitur mortis debitores, ab hoc debito liberationem nobis Christus impetravit aliquid dando. Dare autem aliquid, ut per ipsum alter à debito liberetur, est solvere aut satisfacere. Commutationem ergò illa locutio δέναι ἀντὶ τοῦ ἀποθνήσκοντος veram indicat, ut semper, non *Metaphoricam*, quam Socinus sine exemplo comminiscitur.

Quamvis autem in his rectè sentiat Grotius, ex alio tamen capite miserè hallucinatus est, circa substitutionem victimarum. Ita enim in *def. fidei. Cath. de Sat. Christi p. 133.* Lex DEI habuit hanc Sanctionem: Execrabilis est, quisquis non manserit in omnibus verbis legis; Reus ergò legis erat, quisquis vel minimum deflexisset à Lege. Sed quia Legislatori licet suam legem, præfer-

fin

tim pœnalem, nonnihil relaxare, DEUS in quibusdam delictis victimas admittit expiatorias, vice ipsius peccatoris, & per illas non aliter peccatorem à mortis pœna liberare voluit. Sic qui fidem depositi aut societatis fefellisset, aut alium dolo decepisset, aut furatus esset quippiam, reus erat inquit lex, *Lev. 5. vers. 23.* Ex edicto nimirum quod extat *Exod. 20. vers. 15.* Sed idem reus præter damni restitutionem, ad quam tenebatur læso victima, data expiatur, & remittebatur ei quod fecerat. *Lev. 5. vers. 26.* Et passim conjunguntur ista in scriptura, expiatio & remissio. Ex quibus concludit, in quibusdam delictis quod ad pœnam carnalem attinet, admissum fuisse placamen, redemptionem, satisfactionem, compensationem denique mortis bestiae, cum mortè hominis alioqui debita. In Universum autem pro delictis omnibus, legem talem pœnæ carnalis relaxationem non admisit.

Verùm uti dixi, miræ hic sunt hallucinationes; *Primo* enim falsum est, quod DEUS legem à se latam nonnihil relaxaverit, admittendo pro sanguine humano victimas expiatorias. *Dispensatio* enim sive *relaxatio*, est actus *jurisdictionis*, quo quis in particulari eximitur à legis obligatione, & longè differt ab absolute tali, quæ est à pœna & culpa.

Secundo quando dicit, legislatorem DEUM facultatem & libertatem habuisse dispensandi in Lege sua præsertim pœnali lubricè loquitur. Vel enim loquitur de Lege merè pœnali, & tum falsissimum est, quod illa Lex *Deuter. 27.* ad quam provocat, fuerit merè pœnalis, & quæ non obligaverit ad culpam, sed tantum ad pœnam taxatam in lege sustinendam; Ut cuius leviter tantum Orthodoxia tincto patet. Sin verò loquatur de Lege, quæ non purè pœnalis sit, quid opus est particula *præsertim*? hoc enim modo omnis Lex pœnalis est. Ut jam non dicam, tam impossibile esse, ut DEUS dispenset in lege *Deuter. 27.* lata, quam non potest eximere Creaturam rationalem ab obsequio debito, quam non exuere sanctitatem suam essentialem cujus Typus erat illa lex.

Tertio quod ad victimas attinet, illæ ex sese peccata non expiunt, uti constat, ex Commentario V. T. illustrissimo Epist. nūm. ad Hebr. ubi dicitur, quod non potuerint sanctificare conscientias,

quod Sanguis hircorum & taurorum peccata auferre nequiverit, quod peccata sub Vet. Testament. manserint, donec Christi morte fuerint expiata; Interim tamen cum Sanctificationem ipsis tribuat Leviticus intelligendum illud est non ex S E sed Typicè & relativè ad agnum N. T. immaculatum. Quo ipso tamen satisfactionem Ceremonialem & Leviticam in foro Ecclesiastico, quam verè, ut, ~~moralem~~ Typicè præstabant, iisdem non denegamus.

PROPOSITIO VII.

Satisfactio Christi facta est Majestati Divinæ læsæ, per verum aliquod, reale & propriè sic dictum precium.

Probatur Propositio primò ex Rom. 3. vers. 2. 24. & Ephes. 1. vers. 27. & aliis locis ubi in Græco est verbum *λυτῶν* & *ἀπολυτῶν* & hinc verbale *λύτρωσις* & *ἀπολύτρωσις*. Sicut autem redemptio nihil aliud est quam nova & iterata emtio, & rei alienatæ pro certo precio receptio, ita actum hinc concludimus justitiæ commutativæ. Justitia autem commutativa, non figuratum aliquod, sed verum & strictum requirit precium: Quod ipse Socinus agnoscere coactus fuit, quando Redemptionem defini- vit, quod sit liberatio captivi è manibus detinentis *PRECIO* detinenti dato: Quamvis nimis anguste, uti ostendit Grotius & Dorscheus, quorum ille Socinum sic correxit, quod Redemptio sit liberatio alicujus ab incommodo *λύτρω* intercedente.

Probatur eadem propositio Secundo ex 1. Corinth. 6. v. 20. Ubi dicitur *ἡραξάθητε ᾧ πηῆς*, ubi verbum *ἡραξάθητε* non tantum per se infert precium sed etiam ad expressiorem rei sensum *πηῆ* si- ve precium additur, quod quocumque verbo emendi jungitur non potest nisi veri nominis precium notare: Id quod constat ex perpetuo harum vocum significato, & ut ipse Socinus alibi fa- tetur, non est nisi gravibus ex causis recedendum à proprietate ver- borum: quid, quod aliam significationem non admittat ipsa textus

structu-

structura? dicimur enim vi hujus emtionis afferti Christo, ut nostri juris non simus. Tanquam servi ergò Christo mancipati sumus, soluto pro nobis precio. Proindè sicut *jure Emtionis & venditionis*, mediante **PRECIO**, quadam Exæquatione aut compensatione, *res* transeunt ab uno ad alterum cum *translatione Domini*. Ita & nos tenebamur prius captivi per **DEI** justitiam vindicatricem, utpote per Domini Nostri Supremi & legitimi, itemque Judicis justissimi, sub potestate Ministri carceris, & Tyranni Diaboli. Christus verò exhibito pro nobis **PRECIO**, nos à peccato & morte sibi redemit: ut ita Christo mancipati & novo quodam titulo in proprio ejus peculio simus. Adhæc accedit, quod Petrus *1. Epist. c. 1. v. 19.* Precium precio opponens Sanguinem Christi comparet cum *auro & argento*. Solent autem aurum & argentum esse verè precium non figurate. Quare & Sanguis Christi æque, aut multò magis verè sit necessum est. Arguit enim Apostolus ex Collatione imparium, auri & argenti, quæ in redemptione captivorum ab hominibus solent expendi, & ostendit nos precio longè majori & digniore redemptos esse, nimirum per purpuram & rosas Sanguinis Christi. Est autem precium id, *cujus Impendio res aut jus aliquod acquiritur*, definiente Hugone Grotio; eaque est precii natura ut sui Valore ac æstimatione alterum moveat ad concedendam rem aut jus aliquod, puta *impunitatem*, aut liberationem ab impendente malo.

Sed contra dicunt Sociniani, non esse consequens, redempti sumus **PRECIO** interposito, Ergò illud ipsum est **PRECIIUM** propriè sic dictum; partim quia si quis diceret, se non auro & argento, sed sanguine suo, qui preciosior longè istis libertatem Patriæ redemisse, quia pro ea depugnans, sanguinem fuderit, non idèò propriè diceret, sanguinem suum esse precium, licet aurum & argentum illud esse soleat, cum quibus comparatur; partim quia similiter quis argumentari posset, sermo **DEI** quatenus acutus, & vim secandi habet, comparatur cum gladio ancipiti, tanquam aliquid acutius, *Hebr. 4.* Ergò Verbum **DEI**, gladius anceps propriè & non figuratè ita dicitur; Ergò sermo **DEI**, propriè est acutus, & secandi vim habet; partim, quia pariter quis argumentari posset, ex *Prov. 10. c. 4.* Ubi dicitur meliorem esse nego-

negociationem Sapientiae, negociatione auri & argenti, Ergò negociatio sapientiae ita proprie dicitur, uti negociatio Auri & Argenti.

Verum respondetur, & quidem *Generaliter*, posito quod quaedam sint Exempla, vel in Sacris vel in profanis, quae non inducant vi comparationis Precium proprie sic dictum, non tamen sequeretur illa posse opponi Exemplo praesenti; Ubi & Precii fit mentio, & insimul aliis circumstantiis ex Scriptura petitis, totum Opus ita sufficienter illustratur, ut proprie sic dictum Precium aperte notetur.

In Specie autem Respond. Si aliquis Princeps dicat, se suo sanguine non auro, & argento redemisse patriam, eo ipso innuere, sanguinem fuisse Precium proprie sic dictum, ut enim aurum & argentum non fuit precium in tali casu, ita succedaneus sanguis tanquam longè quid praestantius precium, commodè dicitur; quo parata libertas & hostes depulsi, eoque redacti, ut Patriam liberam relinquerent, vel libertati restituerent.

Ad comparationem verbi cum gladio dicitur, nihil ob stare, quo minus vere, realiter, & proprie verbum etiam sit acutum, scindens, & secandi vim habeat. Vis enim SECANDI in praecisione accepta verè & realiter tum verbo, tum gladio competit, quamvis in contractione deinde distinguatur in facultatem penetrandi & dissecandi animas & corpora. Proprietas scissionis manet, ut termini sint distincti. Potius itaque contra Socinum possumus concludere; Ut verbum comparatum gladio ancipiti, verè realiter & efficaciter insluit in animam, illamque penetrat & dividit, ita & Sanguis Christi in *ratione precii* comparatus cum auro & argento verè & realiter insluit, in liberationem generis humani.

Nec denique ultima comparatio nobis obest, ut enim argento & auro competit negociatio quaedam, qua acquiritur aliquid ita etiam verè & realiter tribuitur sapientiae negociatio aliqua; studium nim. indagatio, conversatio, disputatio, quibus illa acquiritur, & ut aurum habet suum proventum, margaritae suam dignitatem, ita etiam à sapientia insignis utilitas, insignis dignitas profuit, & haec omnia praestantiora sunt, quam in auro & argento precium, etsi alterius ordinis.

Illud

Illud vero itidem falsum est, quod dicit Socinus, non posse hic verum lytrum aut precium intelligi, cum precii proprie sic dicti ea natura sit, ut habeat aliquam *quantitatem Corporalem* quæ apprehendi manu possit, & accipi, hanc vero Actionibus & Passionibus Christi non competere posse. Hoc inquam falsum esse patet partim ex eo, quia non est necesse: ut in omni precio seu Lytro sit quantitas Physica, sed sicut æqualitas quantitatum in Physicis consistit in *Coincidentia dimensionum*; ita *quantitas & æqualitas moralis* in actionibus satisfactoriis potest consistere in *Coincidentia meriti & demeriti*, ut ita Physica & corporali apprehensione opus non sit. Sic in læsione honoris & famæ damnum rependitur secundum quantitatem & æqualitatem *Moralem*, culpæ scilicet Confessione, exhibitione honoris, publico innocentia testimonio, aliisque Actibus, nec tamen horum Actuum **Valor** manibus apprehendi potest.

Secundò Non factum tantum, passiones nimirum & Actiones, sed & res ipsæ tanquam precium in illa Satisfactione solutæ fuerunt. Dicitur enim Christum sanguine suo redemisse Ecclesiam: dedisse animam suam *λύτρον* pro multis *Matth. 20. v. 28. Marc. 10. v. 45.* Sanguis autem & anima res utique sunt, quæ accipi possunt. Ita Zaleuci oculus lytrum fuit oculi filii; & in decimatione qui puniuntur lytrum sunt totius legionis. Præterea non existimandum est, solutionem Christi *ἑαυθώπης* fuisse mere pœnalem, aut punishmentem tantum Unius ad impunitatem alteri consequendam, uti Grotius loquitur. Sed vel maximè etiam reparativam damni dati. Uti enim in furto aliud est vitiositas Actus, aliud est effectus, teste laudato Grotio de Jure B. & P. cap. 17. lib. 2. th. 22. illi respondet Pœna, huic damni restitutio; ita Solutio pro rapina Deiformitatis Protoplastorum nostrorum, non fuit pœnalis saltem, sed etiam restitutio, per rapinam ablati; illa vero restitutio facta est, per sanguinem illum, qui fuit infinitæ preciositatis.

F

PRO-

PROPOSITIO VIII.

PRECIUM à Christo vice nostri Solutum, infinitum est, non ex Connotatione & denominatione extrinseca ad Personam dignificantem, sed secundum SE & ex VALORE intrinseco.

Infinitudinem Precii in Satisfactione Christi concedunt Pontificii & Calviniani, quamvis neutra pars, si verba ipsorum & mens penitus inspiciatur, Orthodoxe sentiat. Ex Pontificiis quidem nonnulli Infinitatem illam desumunt ex Infinitate Sanctificationis, & dicunt, Humanitatem Christi ipsa Deitate, ut forma, Sanctificatam esse, ita ut illa Sanctificatio neque sit adoptionis, neque DEificationis per formam, quæ solum sit participatio DEItatis, sicut in nobis fit, qui per formam Creatam quodammodo, hoc est per participationem DEificamur; sed ita ut sit DEificatio per ipsammet DEItatem, non quod DEItas sit forma inhærens Huamanitati, sed quod ex illa propter fundamentum Unionis Personalis derivetur in Naturam humanam, per denominationem Extrinsecam effectus quidam Moralis DEificationis, in quo ipsa DEItas tanquam forma includatur.

Alii distinguunt inter Infinitum Substantiæ, quod careat Terminis Essendi seu Existendi, quibus Substantia ipsa in ratione Substantiæ constituitur; & hoc vocant Infinitum in Genere Entis soli DEO proprium. Aliud vocant Infinitum in Relatione, quod dicat respectu ad aliquid Infinitum, unde sumit connotationem seu denominationem aliquam extrinsecam infinitatis; & hoc modo Actiones & passiones CHRISTI dicunt esse Infiniti valoris per respectum nempe ad Personam Infinitam & dignificantem.

Calviniani vero distinguunt inter Infinitum simpliciter & abso-

absolute tale, seu quod est sua Natura, & inter Infinitum secundum Quid, Ita sanguinem Christi non posse dici Absolute & sua natura Infinitum, cum Infinitas sit Attributum solius DEI, toti SS. Trinitati commune, ac proinde de sanguine Christi dici non posse. Maresius in Syft. Theol. p. 213. ita se explicat, & dicit: Licet passiones Christi finitæ fuerint in genere Entis, infinitas tamen fuisse in Genere MORIS tum ex Personæ patientis infinita dignitate; tum ex Intrinseco precii oblatis Valore; quia non plus præstari potuerit, quam præstitum fuerit, & tamen si minus præstitum esset, persolutum non fuisset.

Verum hæc omnes Sententiæ longissime à vero aberrant, & impie infinitatem Satisfactionis Christi enervare tentant. Πρωτων ΙευσδⓄ autem in hoc consistit, quod non recte sentiant de Unione Personali, & communicatione Idiomatum, ex quo consequenter evacuant Infinitudinem Precii, cum tamen attendere deberent, non tantum dici in Scriptura S. Christum passione & morte sua exhibuisse Lytrum & precium, sed ipsum etiam θεανθρωπον sanguinem suum effudisse, se obtulisse, uti expresse constat ex 1. Tim. 2. v. 6. Unus DEUS, unus & Mediator DEI, & hominum, homo Christus JESUS, qui dedit precium redemptionis SEMETIPSUM pro omnibus. Emphasin addit vox ανιλύτρε, quæ ibi occurrit, & notat, non qualecunque Precium, quo aliquis ex captivitate, aut alio malo liberatur, sed Speciatim, cum CAPUT CAPITIS, vita, vita redimitur, quæ in præsentis negotio est ipsius Filii DEI. Unde Paulus Actuum 20. v. 28. ait DEUM proprio sanguine acquisivisse sibi Ecclesiam. Quare si non repugnat CHRISTO esse infinitum, neque repugnabit Lytro & Precio, & si non implicat contradictionem dicere Christum etiam secundum humanam naturam in Trinitatis Consortium assumptum esse, ita ut sit ipse DEUS, etiam non repugnabit Lytro sub modo hypostaseos, illa infinitas.

Valorem autem Actionum & Passionum non solum processisse ex dignitate Personæ, cui erat humana Natura Unita, verum etiam quia Operatio erat θεανδραμα, hoc est Dei virilis, aut DEI virique Operatio, pro nobis probat pulcherrime Damascenus. Non enim humana Natura humano modo factitabat, ut qui non homo solum, sed etiam DEUS erat, unde etiam ipsius

passiones vivificæ & salutares fuerunt, nec Divina rursus Divino modo agebat, quandoquidem non DEUS solum sed etiam homo erat, eaque etiam ratione per tactum & sermonem & alia hujusmodi miracula efficiebat. Et alibi: Non enim aut divinas Actiones esse, aut naturas distinctim Operari dicimus, verum conjunctim utramque altera socia adhibita id efficere, quod ipsi proprium; neque enim humana humano modo efficiebat, non enim homo duntaxat erat, nec Divina Divino modo non enim DEUS tantum erat. Itaque dicere; Agit Christus secundum utramque Naturam, perinde est ac si dicamus; Agit in Christo alterutra Natura, non sine altera.

Quod vero hic locum nõ habeat precium ex denominatione extrinseca, & per respectum ad Personam infinitam, infinitum, patet ex eo, quia in solutione, in Emissione & venditione, non attenditur dignitas solventis aut ementis, sed Valor rei, quæ in precium datur: Neque Valor rei datæ in precium crescit ex dignitate Personæ solventis aut ementis sed ex *re oblata*. Quare si Rex solvat centum Imperiales, & Rusticus, non propterea accedet peculiaris dignitas solutioni Regiæ, quia centum Imperiales Rustico soluti, æque sunt centum ac Regis, sed si in ipso precio esset major Valor aut pondus tum esset disparitas. Hinc insufficienter prorsus imò male respondet Hugo Grotius ad illam Socinî objectionem, qua dicebat, Personæ dignitatem nihil facere ad pœnæ æstimationem; atque adeo divinam Christi Naturam & Summam ipsius perfectionem ad pœnæ valorem nihil posse afferre ponderis: statuendo: Pœnam fuisse inde æstimationam, quod is qui ferebat pœnam erat DEUS, etsi eam non ferebat qua DEUS. Huc Spectare illas locutiones, quibus dicatur DEUM acquisivisse Ecclesiam proprio sanguine. *Act. 20. v. 28.* Quomodo & alibi Dominus gloriæ crucifixus dicatur; *1. Corinth. 2. v. 8.* Personæ quoque hoc est Christi dignitatem non parum adhanc æstimationem contribuere: atque ideo *ἐμφανῶς* in Scriptura dici, SANGUIS DOMINI, *1. Corinth. 11. v. 27.* Sanguis Christi *Hebr. 9. v. 14.* SANGUIS JESU CHRISTI FILII DEI, *1. Job. 1. v. 7.* Venire in eandem æstimationem etiam, perfectissimam Christi innocentiam ac sanctitatem. Hinc preciosum dici sanguinem, utpote agni inculpati, *1. Petr. 1. v. 19.* allusione facta ad morem non
He-

Hebræis tantum, sed & gentibus receptum, ut sacris adhiberentur pecudes candore omnique Corporis forma præstantes, quæ quod à toto grege eximerentur, inde Vocabulo nato in Sacris sed mox ad profana translato, eximias dictas fuisse. Dixi, prædictum Authorem in sufficienter & male ad Socini Argumentum respondere; Insufficienter quidem ex eo, quia, quæcunque sit sive dignitas, sive innocentia Personæ pœnam ferentis nisi tantum sit in ipsa pœna, quantum est in culpa & demerito, non erit pœna ad rigorem justitiæ Commutativæ. Quod ipsum non nescivit Grotius, quando in tract. de Jur. B. & P. lib. 2. cap. 20. th. 2. dicit, quod pœnarum inflictio non possit pertinere ad Justitiam assignatricem, (quæ aliis est Distributiva,) quod primò ac per SE in ea Spectetur æqualitas inter culpam & pœnam: Sed ad Explettricem hoc est Commutativam. Quod si vero ob dignitatem Personæ, sive alias qualitates, quæ neque ad culpam, neque ad pœnæ sensum aliquid faciunt, inæquales meritis infligantur pœnæ, an hic observatur τὸ ἀνίστητον ἴσος & accuratum Justitiæ Equilibrium? Quomodo Christus potuisset dicere, oportet me omnem Justitiam implere, si Justitiæ non fuisset satisfactum per accuratam bilancem Offensæ non objective saltem & extrinsece, sed intrinsece infinitæ, & Satisfactionis, itidem ex valore intrinseco Infinitæ; Si maxima Pœnæ pars, imò tota ipsius infinitudo, pensata fuisset per dignitatem Personæ extrinsecam tantum. Debuit ergo hic esse Precium vere Infinitum, ut juxta veterem Canonem non plus præstari potuerit quam præstitum sit, & tamen si minus præstitum esset persolutum non fuisset.

Deinde quando Grotius dicit, quod ille, qui subiverit pœnā, fuerit Deus, etsi eā non tulerit quā Deus; insidiose loquitur, quamvis postea Virus suum satis aperte prodat: vel enim particula illa reduplicativa, quæ, saltem est nota proprietatis, ostēdens cui naturæ formaliter competant illæ proprietates, alteri verò per Unionem saltem, & tum verum est quod passiones illæ pœnales non fuerint DEI, quæ DEI, cum Natura DEI mutationem non subeat, multo minus pœnas sentiat; vel potest intelligi, ut sit Separativa subjecti, & tum pessima est, & negat ac evertit personalem passionis ad concretum Divinæ Naturæ appropriationem. Quamvis enim Natura Divina non potuerit pati in se & per SE,

abstracta unione, potuit tamen in propria carne, & de facto passa est, ita ut illa passio ipsius DEI passio fuerit. Uti enim non absurdum fuit DEUM nasci, Mariam DEUM parere, Finitum terminari hypostasi infinita, ita quoque non absurdum est DEUM pati, vere & proprie, & pœnas subire. Hujus autem fundamentum est, Arcetissima Unio, & exinde resultans Communio. Utramque probat dictum à Grotio citatum *Act. 20.* Si enim inter ἱε̅ λόγος humanam & divinam naturam nulla est realis unio & Communio, quomodo DEO proprius tribuitur sanguis? Divina itaque Natura ἱε̅ λόγος se intime communicando humanæ Naturæ hanc sanguinem Divinum fecit: Humana vero Natura in Persona ἱε̅ λόγος realiter subsistendo cum divina simplicissime ac perfectissime communicat. Sane convenit sanguis DEO vero & æterno per aliquam ἰδιωσιν & proprietatem, quæ utut non sit Essentialis participatio, in Sensu Eutychniano, est tamen realis & quæ intima communione perficitur. Nihil ergo causæ fuisset, ut Grotius sufficientiam precii in Sanguine Christi compleret per extrinsecum aliquem respectum, si recte de Unione Personali sensisset, qua stante, ipsa Infinitas sanguinis & precii facile colligitur, ut hæctenus demonstratum est.

Quod deinde addit, Personæ totius dignitatem non parum ad hanc æstimationem contribuere, emphatice enim dici sanguinem Domini, sanguinem Christi, sanguinem Filii DEI, clarius mentem suam aperit, quàm non Valorem precii Satisfactorii intrinsece Infinitum statuat? Quid enim vult illud Personæ dignitatem non parum ad æstimationem Precii illius Vicarii conferre? Annon hoc ipso ostenditur, tantum non esse in Precio ipso, quantum adæquaret rem emendam. Ut ergo defectus ille per Supplementum aliquod corrigatur accedere dignitatem Personæ. Impie sane & inepte. Quis enim non videt enervari hoc modo Satisfactionem Christi plenissimam & perfectissimam, & sanguinem θεανθρώπου non Ex SE, sed ex circumstantiis extraneis non sine acceptione & favore DEI dignum fuisse, quo DEO pro nobis satisfaceret.

SECUNDO Emphatice utique dicitur sanguis Domini, sanguis Filii DEI &c. Sed emphasis non consistit in hoc tantum, quod sit sanguis Personæ alicujus dignæ, sed quod ipse intrinsece sit dignissimus, quod sit vere Divinus, & infiniti Valoris. Sicut enim

enim de humana Christi natura Apostolus dicit, quod in ea habet Univerſa plenitudo DEITATIS, (qua divinam Eſſentiam & infinitam perfectionem notari ex Vocabulis ampliatis Θεότης, πληρώματα & παντός facile colligitur,) ita per illam ἀειχώρησις & circumiſſionem intimam Univerſa Natura humana, & præprimis etiam ſanguis verè DEIFICATUS fuit, ut proin εἰρηνοποίησις ipſi tribuatur Col. 1. v. 19. 20. Opus non niſi divinæ Virtuti competens.

Quod vero de innocentia Chriſti dicit, quod & illa faciat ad majorem pœnæ æſtimationem, inane proſus eſt. Innocentia enim potius facit, ut pœna ſit injuſta, (cum omnis pœna dicat Ordinem ad culpam,) quàm ut eam elevet. Deinde aut Chriſtus conſideratur in Officio Satisfactorio, aut non; Si poſterius, non potuit à DEO puniri; nemo enim innocens qua talis à DEO punitus; ſi prius, peccator fuit omnium maximus in conſpectu DEI; dicitur enim Job. 1. Agnus DEI, qui tollit peccata mundi, ubi per tollere peccata mundi, non ſignificatur ſimpliciter abolere, aut modum abolendi & vitandi oſtendere, uti Socinus aſſerit, ſed Univerſi Mundi peccata in ſe recipere, portare, uti fidejuſſor debitum alienum in ſe ſuſcipit; item ſignificat pœnas illis debitas æquivalentes tolerare; Unde 1. Petr. 2. v. 24. dicitur, quod Chriſtus peccata noſtra portaverit in Corpore ſuo ſuper lignum.

Secundò Falsum oppidò eſt, quod innocentia tantum Intuitu, & non multo potius Satisfactionis indicandæ Cauſa, Agni appellatio Chriſto tributa fuerit. Nam agnorum in V. T. pro peccatis tum Ordinaria & quotidiana, tum extraordinaria & ſingularis oblatio adumbrabat ſatisfactionem Chriſti, tanquam primarium & Evangelicum beneficium. Innocentia & puritatis in illis pecoribus obvia moralia ſecundum quiddam erant, etiam extra illam oblationem obvia. Id quod diſerte probat Petrus quando Agno illi tribuit λύτρωσιν ἐν τῆς ματείας ἡμῶν ἀναστροφῆς, & inſuper illam agninam liberationem & ſolutionem non eſſe factam Corruptibilibus rebus Argento vel Auro. Ubi comparatur liberatio per Chriſtum agnum, & liberatio per Corruptibilia, in Genere Veræ & perfectæ Redemptionis, ita quidem, ut ſicut in Redemptione, quæ fit Corruptibilibus, vera interveniente Precio fit liberatio, ita etiam in Redemptione, quæ fit à Chriſto Agno liberatio fit, precio interveniente.

PROPO-

PROPOSITIO IX.

Satisfactio Christi fuit secundum omnes conditiones rigorosæ solutionis, & ad æquilibrium justitiæ Commutativæ.

Vult Propositio, quod sicut in restitutione alias refarcitur damnum illatum in bonis, quantum datum est, ita per Satisfactionem hic tantum exhibitum, quantum Satis erat ad exactam injuriæ compensationem. Neque hic tantum locum habuisse Satisfactionem ex Condigno ad promerendam liberationem nostram, uti censet Gabriel Valquez, quæ locum habere solet in justitia illa Generali & vocatur ab Hug. Grotio & aliis Aptitudo, ab Aristotele *δξία* dignitas, à Michaelè Ephesio *τὸ προσκεμύζον* & *τὸ πρέπον*, sed exhibitam illam fuisse à Christo læsæ Majestati divinæ ex justitia proprie sic dicta, servatis ad unguem, & secundum rigorem legibus omnibus & requisitis, quæ alias ad quamvis Offensæ & injuriæ Satisfactionem justitia proprie dicta exigit.

Probatur autem Assertio clare ex Epist. Rom. 3. ubi Apostolus ait, quem Christum proposuit DEUS *ἰλασθῆναι* ad demonstrationem justitiæ suæ. Atqui ad demonstrationem justitiæ, quæ non esset ex rigore, quæ non reduceret inæquale ad æqualitatem, & consequenter esset imperfecta, non necesse erat proponere Christum. Potius ita ostenderetur, quantum DEUS cesserit de jure suo, sumendo quid pro quo, ut in ex haustis debitoribus contingit.

Prob. *Secundò*, Ex requisitis Conditionibus, quæ in Satisfactione ex justitia rigorosa esse solent; quarum prima est, ut Satisfactio exhibeatur ex Bonis propriis Satisfacere volentis, & non ex gratis acceptis, ab ipso cuius restitutio facienda. Nam si quispiam non esset solvendo, & ipse creditor ex affectu misericordie aut ei aut alteri, qui in locum debitoris succedit, donaret tantum auri, quantum satis esset ad restitutionem damni, talis solutio

lutio neutiquam esset ex rigore justitiæ; quin potius haberet rationem gratuitæ condonationis, & remissionis.

Probatur autem hæc conditio, quia sicut Persona satisfaciens fuit DEUS & homo, ita actiones & passiones effectum habuerunt non creatum sed Divinum, illiminatum, independentem, imò ipsæ fuerunt Divinæ, illimitatæ, independentes, in genere Entis. Neque instari potest, ab Operibus humanæ naturæ, nam & illa non saltem effectum habebant humanum, sed etiam Divinum, idque ob Unionem hypostaticam, & communionem, intimamque naturarum *αεχωρησιον*. Ita enim Concil. Calcedonense. Quicquid agit aut patitur Christus, id non solum agit DEUS, non solum homo: non solum patitur DEUS non solum homo. Sed quod idem est, non solum Divina, nec sola humana Natura agit & patitur, sed utraque Natura agit & patitur quidem, quod suum est, sed cum communicatione alterius. Non enim aut divinæ actiones fuere, aut naturæ distinctè operatæ sunt, sed conjunctim utraque Socia adhibita, ut supra etiam dictum.

Secunda Conditio quam assignant Doctores & exposcit Satisfactio ex rigore, est, ut exhibeatur ex Bonis quæ ita sint propria satisfactoris, ut in eas nullum habeat Dominium, cui exhibenda satisfactio. Nam si solvat aliquis ex bonis, quorum Dominium pertineat ad creditorem, minus sufficiens esset solutio, ac proin non posset dici ex rigore justitiæ. Hæc conditio probatur, quia sicut Persona *τὸ λόγος* non fuit sub Dominio DEI, ita nec naturarum Operationes, Divinæ nimirum & humanæ. Quod enim Divina habuit Essentialiter & per SE, id humana natura habuit per Unionis gratiam. Et sicut valor talium Operum à Deitate processit, ut infinitum pondus largiente, ab humana verò ut Deificata, hinc est, quod nullius Dominio subjectæ erant istæ Operationes, ne partiali quidem, uti somniat Capreolus, multò minus totali, uti Gabr. Vasquez.

Tertia Conditio est, ut fiat ex non debitis alio titulo, ipsi creditori, vel quæ non possint exigi à creditore alio titulo. Nam si quis Cajo deberet centum aureos nummos uno titulo, nempe Emptionis, & haberet Equum, qui valeret centum, illum tamen deberet dare eidem Cajo alio titulo, aut Cajus jure posset illum exi-

gere & accipere sibi, non posset Cajo solvere debitum illud centum aureorum, dando equum, sic enim aut nihil de suo daret, cum illud esset debitum alio titulo, aut intercederet condonatio creditoris. Atque hæc conditio facillè probatur. Vel enim opera Christi fuissent debita DEO, ex Jure creationis, & conservationis, aut alio titulo; non ex creatione, ipse enim est Creator, etiam secundum humanam naturam, per *κοινωνίαν τῶν θεῶν* in primo genere communicationis Idiomatum; est Conservator omnium itidem secundum utramque Naturam. Sicut enim Pater operatur, ita & ipse, teste ipso *Job. 5. vers. 17.* Alius autem titulus fingi non potest.

De quarta conditione ut sit ad alterum, supra actum.

Nihil verò detrahit rigori hujus satisfactionis, quod liberum DEO fuerit admittere eandem, aut non admittere; ut nonnulli falso opinantur. Talis enim admissio aut acceptatio non est necessaria ad augendum valorem & dignitatem satisfactionis, sed quia fieri debet per modum contractus, qui, etiamsi justum præcium accedat, non nisi mutuo consensu celebrari potest, & perfici. Verbi gratia, cum quis habet captivum jure belli, non cogitur illum manumittere, etiamsi servus justum præcium pro sua libertate offerat, vel alius pro eo, neque ab ullo Dominus ad hoc obligari poterit, ut servum illum libertate donet, quousque ipse cum eo paciscatur, de libertate pro justo præcio emenda. Si tamen pactum accedat, redemptio fiet ex rigore justitiæ justo præcio oblato, quia pactum non fuit necessarium ut augetur valor rei, quæ pro præcio offerebatur, sed ut perficeretur contractus.

Quod verò Vasquez dicit, non esse in DEO justitiam quæ sit pars quædam commutativæ, in resarciendis nimirum & vindicandis injuriis, cum materia propria hujus justitiæ sit DATUM & ACCEPTUM, dare autem & accipere, non reperiri inter hominem & DEUM, cum homo DEO dare nihil possit, nec DEUS indigeat, aliqua re extra se: atque exindè concludit, nec Christum potuisse ex Justitia propriè sic dicta satisfacere DEO, per Opera humanitatis; aperte ostendit, quam non longè ipse & complices absint à Socinianismo. Si enim Christus non satisfecit secundum justitiam rigorosam, tum etiam dicendus erit non satisfecisse

fecisse secundum æqualitatem absolute & simpliciter. Si hoc, nulla erit dignitas in tali satisfactione, nulla perfectio, sed magna debiti pars per benevolam DEI favorem condonata erit Satisfactori. Denique nulla erit sapientia in remedio hoc redimendi genus humanum, cum longè sit improporcionatum, longè insufficiens, ad finem præfixum.

Deinde si illud DARE & ACCIPERE intelligatur de datione & acceptione cum mutua utilitate & Dominiorum translatione, invenietur id quidem in humana justitia, & fortassè non semper sed frequenter: Per SE tamen & formaliter id non spectat ad rationem justitiæ commutativæ, ut rectè observat Franciscus Suarez. Ita ergò datum & acceptum intelligendum, quod requiratur commutatio aliqua seu exhibitio alicujus actionis vel passionis ex parte utriusque extemi, seu Personæ, ut verum Jus justitiæ inter eas interveniat. Istiusmodi autem locum habuit inter DEUM & Christum.

Nec *Secundò* obstat quod idem Vasquez dicit: Nullum esse peccatum quod sit propriè injustitia contra DEUM, ac proin nec compensationem aut satisfactionem necessariam esse, quæ sit ex Justitia propriè ita dicta.

Item: de ratione justitiæ commutativæ esse repassionem, seu contrapassum, hoc est, ut qui ex hac justitia aliquid conferat alteri, hoc ipso patiatur aliquid mali, vel oneris sustinendo, vel saltem dominio illius rei, quam præbet alteri se privando, hoc verò de DEO fingi non posse. Non obstant, inquam, hæc, non primum, quia gratis supponitur non dari injustitiam adversus DEUM. Nam si Justitia commutativa, quam maximè in eo consistit, ut Jus suum cuique tribuatur, consequens utique est, si DEO denegavimus jus illud in rapina Deiformitatis, nos peccasse contra illam justitiam. Quamvis autem per eam rapinam non facta fuerit læsio boni utilis DEO, fuit tamen læsio & privatio juris debiti. Non secundum, quia repassio seu contrapassum, formaliter loquendo, solum est de ratione justitiæ commutativæ hoc sensu, quod tanta debet esse retributio unius, quanta fuit Operatio alterius, & quidem sicut retributio procedit ab uno ad alterum, ita necessum est, ut opus alterius fiat cum aliquo respectu alteri proportionio-

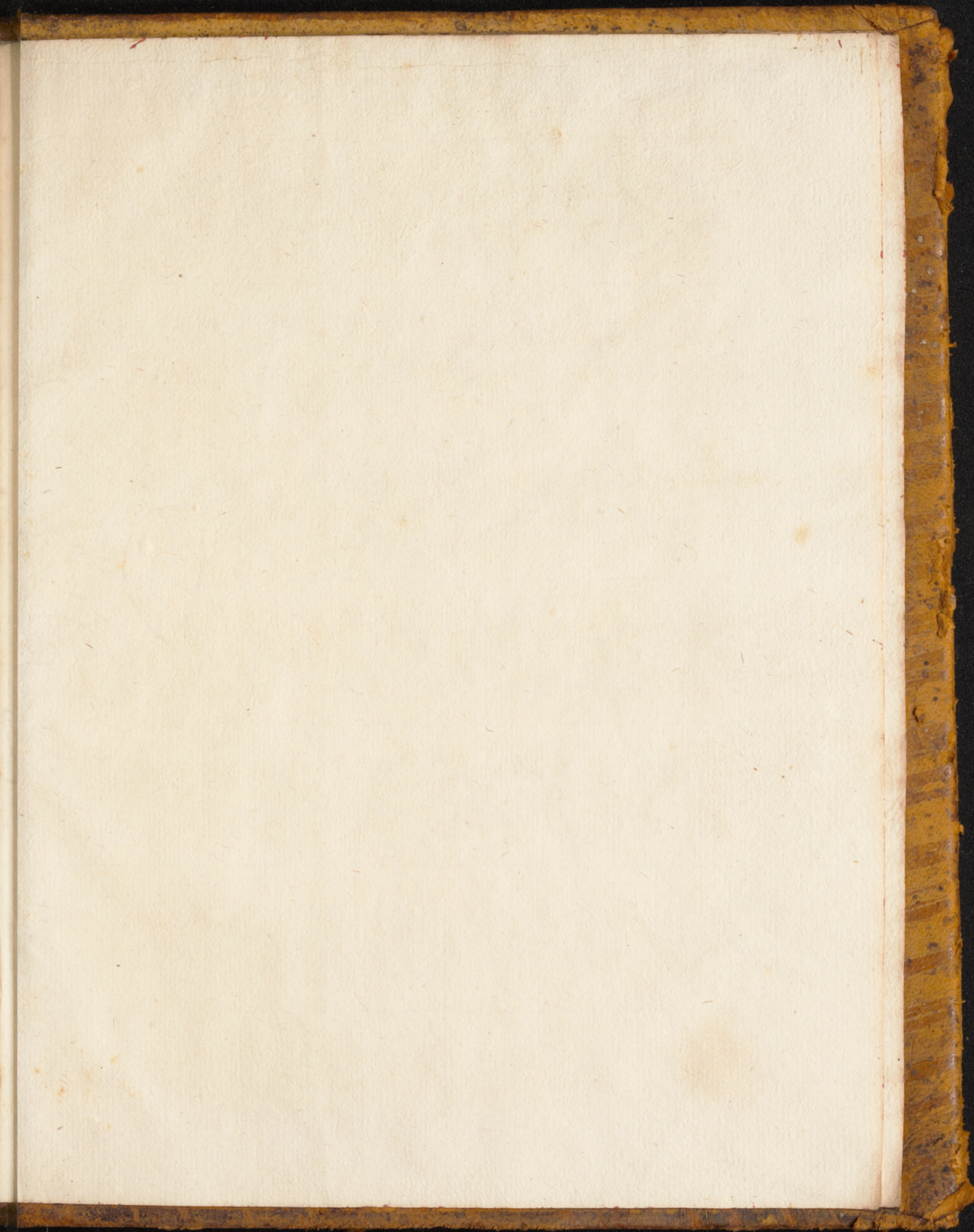
portionato, tam in retributione præmii, quam in vindicatione pœnæ. Quod verò talis reparatio fiat per privationem domini, per accidens est, & in humanis contingit.

Non denique quod idem Socinianizans Jesuita objicit, dicens: Si res eadem quæ in Specie debebatur non reddatur Domino suo aut Creditori, inæqualitas ad æqualitatem non videtur reducta, ac proin neque rigor justitiæ commutativæ fuit observatus. Æqualitas enim ipsa justitiæ exposcit, ut res *illa* & non alia, etiam ejusdem valoris Domino aut creditori reddatur, nisi ipse velit cedere de JURE suo. Nam alioquin non esset res illa in Specie ex justitia debita Domino.

Falsum enim est, si eadem res quæ debebatur, non reddatur Domino quod inæqualitas ad æqualitatem non reducatur. Sicut enim æqualitas est Quantitatum, ita si in Quantitate tantum reddatur, quantum quis debet, inæqualitas utique reducta est ad æqualitatem. Identitas autem pertinet ad substantiam rei, quæ nullum pondus aut valorem expresse infert, sed tantum dicit, quod res sit in SPECIE, quæ sit. Quare non obstat æquilibrio Justitiæ commutativæ, aut expleticis, si non idem reddatur, sed solum æquale aut Tantundem, nec potest Dominus dici cessisse de jure suo, quantum ad rei precium. Quantum verò ad rei Speciem, ipsi concedimus quod in Satisfactione Christi benevolus DEI favor, temperamentum Misericordiæ & justitiæ intercesserit. Sed hoc non est cessio propriè de jure suo, uti diximus, cum illa fiat per modum gratiosæ acceptationis, condonationis debiti quoad magnam ejus partem, aut per semiplenam Satisfactionem aut solutionem. Verum sicuti fidejussor aut Sponsor verè solvit, si tantundem reddat quantum debuit principalis debitor. Ita verè Christus solvit pro debito generis humani exhibendo omne id quod erat in obligatione quantum ad rei SUMMAM. Disciplina enim pacis nostræ super eum fuit, & livore ejus sanati sumus. *Esai. 53. v. 5.* Disciplina autem exactionem debiti, secundum rigorem justitiæ commutativæ significat, vid. B. Dn. Hülsemann. *Brev.*

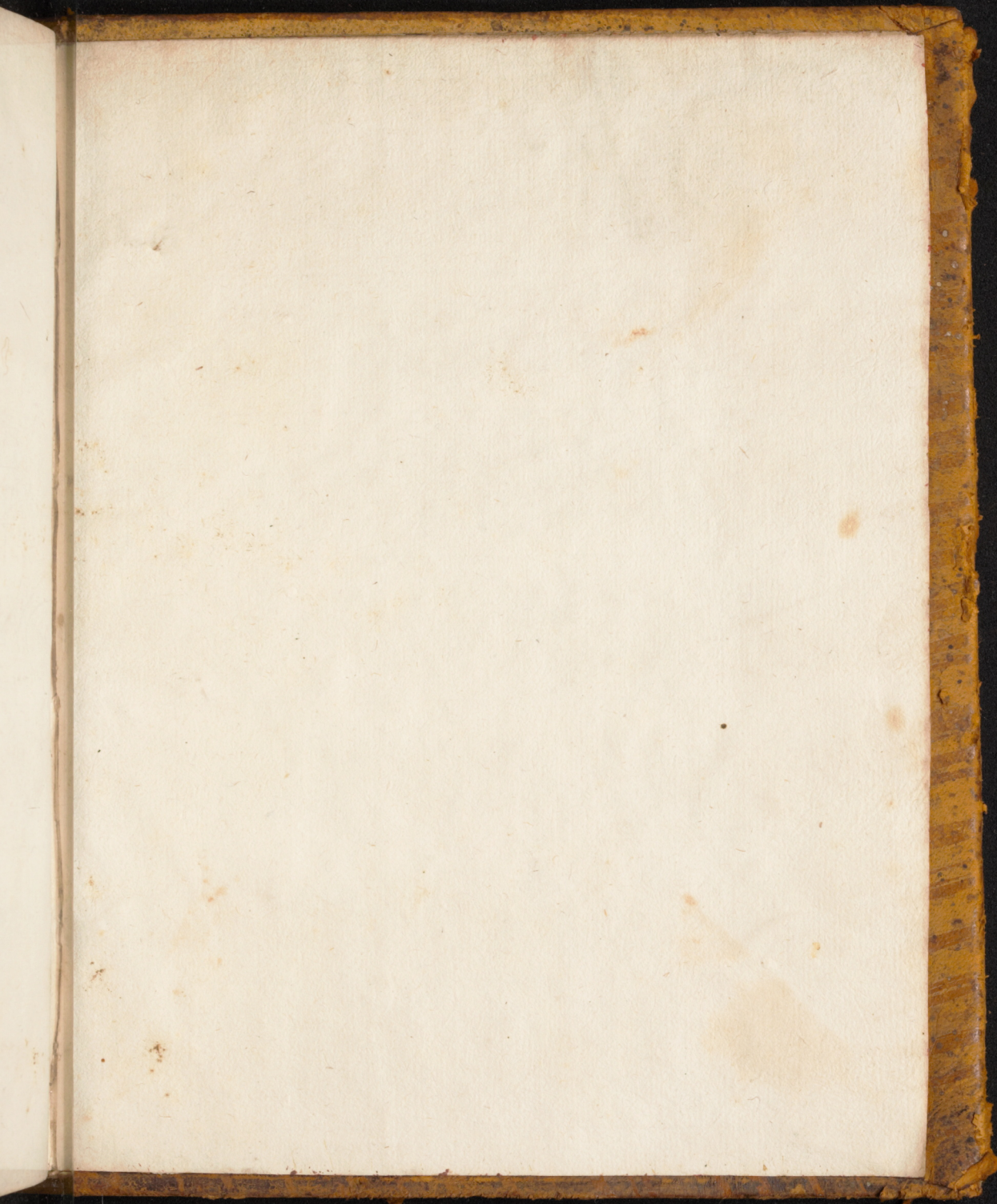
cap. 7.

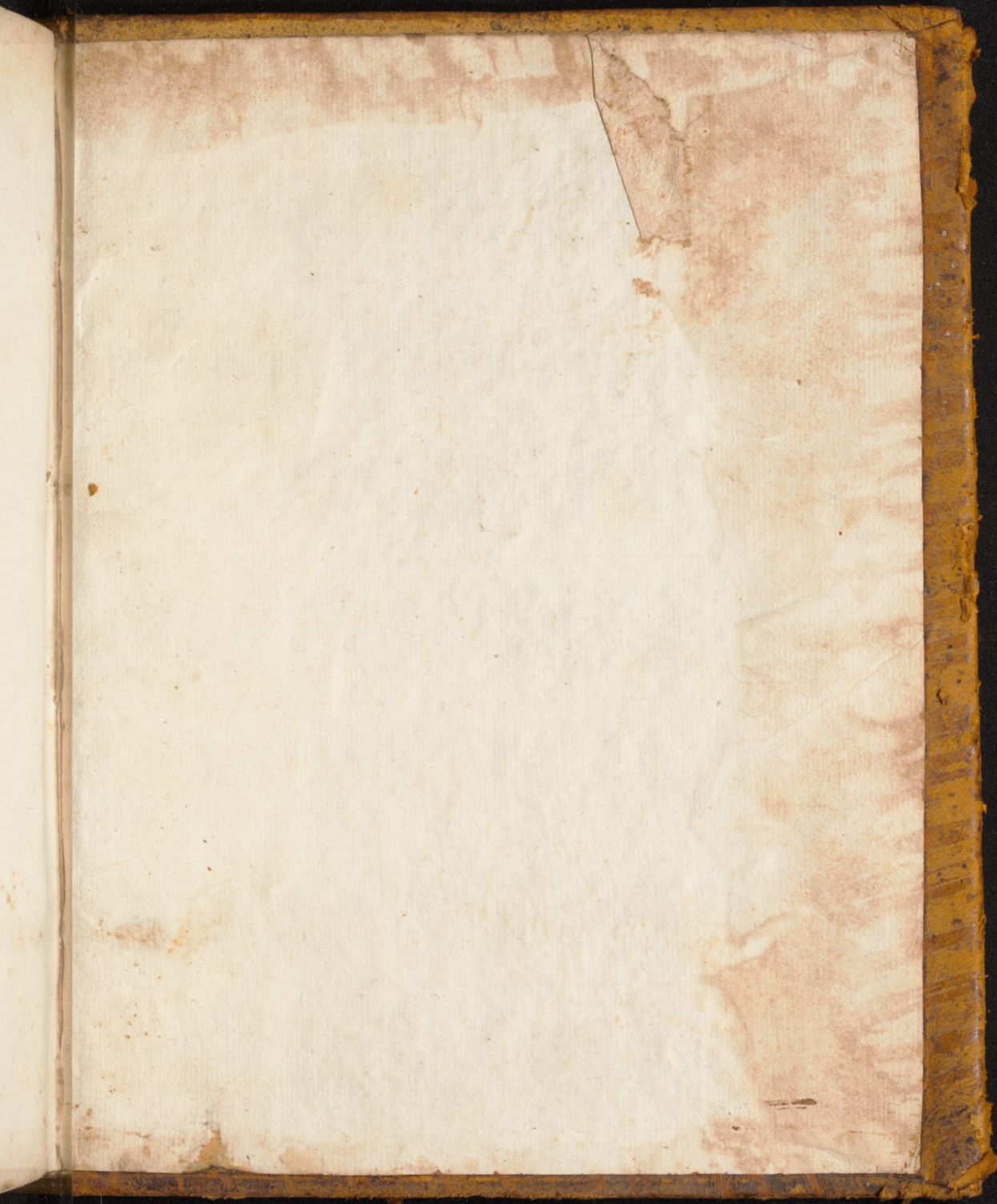
SOLI DEO GLORIA.

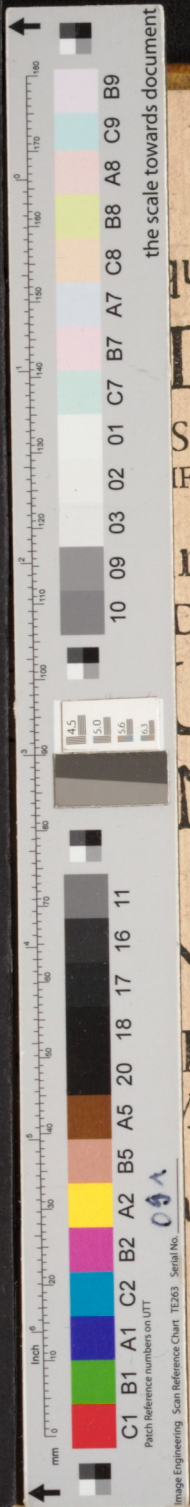
0.
/.
%.

SOLL DEO GRACIAS

VIRIS
que libera S. R. I. Republica
LMENSI
S, PER QUAM - GENEROSIS,
IFICIS, MAXIME STRENUIS,
mis, Prudentissimis,
DOMINIS
UMVIRIS,
NSULIBUS
atque
NATORIBUS,
IS, PATRONIS ET
MÆCENATIBUS
am gratiosis, & maximopere
colendis.

X 2 VIRI